

LIETUVAS, LATVIJAS UN IGAUNIJAS PSR TĒLOTĀJU MĀKSLINIEKU DARBU IZSTĀDE

Sakarā ar pašreiz
notiekošo Lietuvas,
Latvijas un Igaunijas
PSR tēlotāju māksli-
nieku konferenci
LPSR Valsts latvie-
šu un krievu mākslas
muzejā sarīkota triju
padomju republiku
tēlotāju mākslinieku
pēdējos gados radīto
darbu izstāde.

Uzņēmumos:
izstādīto darbu repro-
dukcijas.

J. Lercha foto

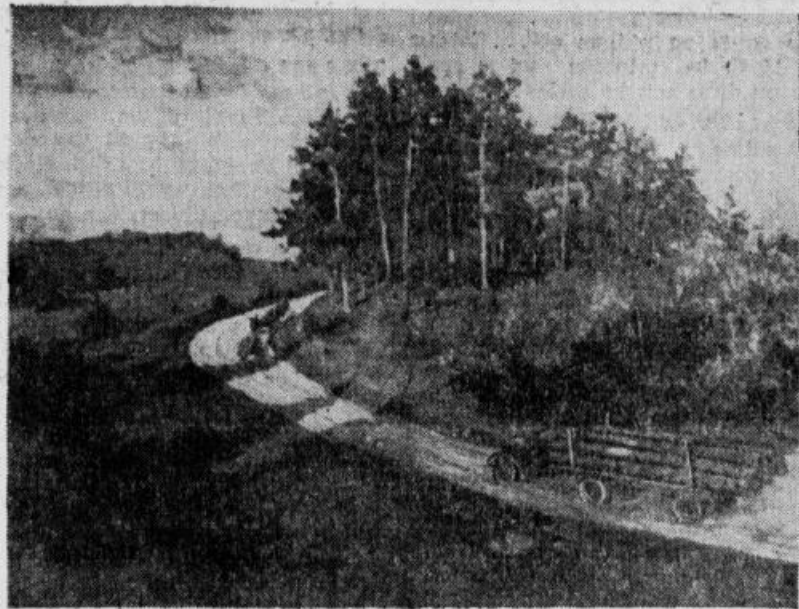

RAKSTNIECE JOLIJA ZEMAITE
P. Aleksandravičius skulptūra

M. Bormeisters

IGAUNIJAS ZIEMEĻPIEKRASTE

K. Miesnieks

PIEVAKARE

Lietuvas, Latvijas un Igaunijas PSR tēlotāju mākslinieku jaunrades konference

Rīgā sanākusi PSRS Padomju mākslinieku savienības organizācijas komitejas sasauktā Lietuvas, Latvijas un Igaunijas PSR tēlotāju mākslinieku jaunrades konference. Sakarā ar konferenci LPSR Valsts latviešu un krievu mākslas muzejā atklāta visu triju republiku tēlotāju mākslas izstāde.

LPSR Valsts filharmonijas zālē 15. oktobrī konferenci atklāja PSRS Padomju mākslinieku savienības organizācijas komitejas sekretārs D. Nalbandjans.

Latvijas Kompartijas Centrālās Komitejas un LPSR Ministru Padomes vārdā konferenci apsveica LKP CK sekretārs V. Krūmiņš.

Par padomju mākslinieku uzdevumiem sakarā ar PSKP XIX kongresa lēmumiem referēja PSRS Mākslas akadēmijas īstenais loceklis, KPFSR Tautas mākslinieks N. Tomskis.

Konferences darba turpinājumā ziņojums par Lietuvas, Latvijas un Igaunijas PSR Padomju mākslinieku savie-

nību organizatorisko un jaunrades darbu sniedza šo republiku Padomju mākslinieku savienību priekšsēdētāji L. Vainelā, A. Lapiņš un E. Einmans.

Par tipiskuma problēmu tēlotājā mākslā referēja filozofijas zinātnu kandidāts B. Erengrāss, bet par mākslas darba meistariības un pabeigtības jautājumiem — mākslas zinātnu kandidāts J. Kolpinskijs.

Sekoja debates par ziņojumiem un referātiem.

Apspriežot Lietuvas, Latvijas un Igaunijas PSR tēlotāju mākslinieku jaunrādī, sakarā ar LPSR Valsts latviešu un krievu mākslas muzejā sarīkoto izstādi, par jaunrades stāvokli visās trijās republikās referēja PSRS Padomju mākslinieku savienības organizācijas komitejas sekretārs A. Jar-kravčenko, bet par tēlniecības darbiem — PSRS Mākslas akadēmijas īstenais loceklis N. Tomskis.

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1953. GADS

18. OKTOBRĪ

Nr. 42 (457)

AR SKATIENU RĪTDIENĀ

P. MUSKARS

Mūsu dienās grūti iedomāties lauku ainavu bez traktora, buldozera vai kombaina. Lauksaimniecības mašīnas Padomju zemē arvien vairāk aizvieto cilvēku darbu.

Braucot pa lielceļu, kas, vidamies caur kalnaino apvidu, ved no Cēsim uz Raunu, redzam, kā sarežģīts agregats novāc kartupeļus un ieber maisos, mazliet tālāk traktors velk varenu trīskorpusu arklu, tad atkal redz mašīnu, kas izceļ no zemes cukurbietes. Zirgus šeit nemaz nemana, pat barību loptiem transportē ar nelieliem traktoriem. Rodas iespaids, ka skatām kolchozu rītdienu, kur jau likvidētas būtiskās atšķirības starp lauksaimniecību un rūpniecību, starp fizisko un garīgo darbu, kur šodienas graudkopji pārvērtušies par augsti kvalificētiem specialistiem.

Tieši šo mērķi sev spraudusi padomju konstruktori, kas atsūtījuši savu ierīču paraugeksemplārus uz Baltijas mašīnu izmēģināšanas staciju, kur nosaka to piemērotību darbam pieļūras republiku apstākļos. Agregatus šeit pārbauda inženieri un laboranti, pieredzējuši bagāti lauku mehanizatori. Pašreiz šeit strādā arī ziemeļu rajonu Hidrotehnikas un meliorācijas zinātniski pētnieciskā institūta labākais traktorists izmēģinātājs Nikolajs Litovčenko.

Vēl pirms diviem mēnešiem Nikolajs Litovčenko bija Tbilisi apkaimē, kur izmēģināja jaunas konstrukcijas kalnainam apvidum piemērotu grāvju racēju, tagad viņš ar divām jaunām mašīnām ieradies Baltijas mašīnu izmēģināšanas stacijā Priekuljos, lai mūsu apstākļos pārbaudītu celmu lau-
zēju.

Priekulu selekcijas stacijas priekšā jau daudzus gadus ir izcirtums, kurā apmēram 3000 celmu. Lai tos izlaustu, sešiem cilvēkiem vajadzētu strādāt gandrīz trīs gadus. Tieši uz šo lūzumu Nikolajs Litovčenko virzīja jauno celmu lau-
zēju, jo mašīna jāpārbauda smagā darbā. Un to, kas nebija pa spēkam cilvēkiem, varenā ierīce veic it kā rota-
lādāmās. Lūk, 80 zirgu spēku traktors at-
muguriski tuvojas lielam celmam. Paklausot sviras kustībai, tam piemontētais āķis ierokas zemē un savām tē-
rauda ķētnām satver saknes. Tai pašā mirklī Litovčenko ledarbina hidraulisko celtni — āķis atkal parādās virs zemes un kā uz paplātes nes milzīgu ozola celmu ar vairākus metrus garām saknēm. Seko strauja kustība, celms nokrīt, traktors dodas tālāk.

— 76 sekundes, — sauc chronometra-
zists, kas vērīgi sekojis darbam, un ieraksta šo skaitli celmu lau-
zēja izmēģinājuma kartītē.

Arī Nikolajs Litovčenko laiku pa laikam ņem zīmuli rokā. Ik pēc divām stundām viņš pieraksta degvielas patēriņu, rūpīgi registrē hidrauliskās ierīces reakciju uz dažāda svāra cel-

miem, atzīmē gadījumus, kad celmus nācies izraut divos papēdienos.

Piektās darba dienas beigās izrādās, ka Litovčenko vadītā mašīna izlauzusi 1500 celmu — tik, cik seši cilvēki vaļga sviedros padarītu 17 mēnešos. Skaidrs, ka jaunā konstrukcija attaisnojuši cerības. Bet, lai pārbaudītu visu detaļu izturību, ierīcei jāstrādā vismaz 500 stundu.

Nikolajs Litovčenko izmēģina arī kurmju drenu ierīci. Konstruējot šo agregātu, Boriss Roščanovskis sprauda mērķi radīt jaunu meliorācijas mašīnu, kas izveidotu zem zemes kaut ko līdzīgu «kurmju ejām». Pa tām tad aiztecētu liekais ūdens. Jau pirmie mēģinājumi rādīja, ka meliorācijas mašīna traktora piekabē ievērojami ceļ lauksaimniecības kultūru ražību.

Traktorists-izmēģinātājs
Nikolajs Litovčenko

— Pa šīm ejām, kas atrodas 55 centimetru dziļumā, — paskaidro Litovčenko, — augsne iekļūst gaiss. Tas veicina mikroelementu attīstību, aktivizē augsnes bakterioloģisko dzīvi un palielina ražību par 30—40 procentiem.

Arī šo ierīci uzmontē traktoram S-80, kas, rokot zem zemes plecas paralelas caurules, var vienā maļņā apstrādāt 7 ha plašu lauku.

Tās nav vienīgās jaunās lauksaimniecības ierīces, kuras pašlaik pārbauda Baltijas mašīnu izmēģināšanas stacija. Raiņa vārdā nosauktā lauksaimniecības arteļa kolchoznieki nebeidz priecāties par to, ka tieši viņu laukos vadošais inženieris Aivars Brivkalns izmēģina cukurbietu celāju SNH-2, kas, viena cilvēka apkalpot, traktora HTZ-7 piekabē maļņā izceļ bietes 2,5 ha platībā un ļoti lielā mērā atvieglo fizisko darbu. Vienlaicīgi Aivars Brivkalns dod novērtējumu arī par krūmu griežu, ko atsūtījis kāda Baltkrievijas PSR rūpnīca. Šī mašīna, ko velk traktors S-80, stundā nogriež krūmus līdz ar zemi 2 ha platībā.

Priekuljos pārbauda ne tikai mašīnu darbu, šeit izstrādā arī priekšlikumus

konstrukcijas uzlabošanai. Taču krūmu griežs strādā tik nevainojami, ka Brivkalns var ieteikt vienīgi ietilpināt ierīces komplektā īpašu aparātu nažu asināšanai un grābekļus nogrieztu krūmu novākšanai.

Ļoti interesantu darbu veic stacijas inženieris Jānis Irbe. Viņš bija viens no tiem, kas 1908. gadā, kad stacija uzsāka savu darbību, izmēģināja no ārzemēm ievestas vienzirga dzelzs ark-
lus ar skrūves tipa vērstuvi. Kā V. Viljamsa skolnieks Jānis Irbe jau toreiz ieteica pielietot kultivatora tipa arklu. Bet tā izgatavošana prasītu no rūpnīcām papildus līdzekļus jaunu darb-
galdū konstrukcijai, un Irbem nācās samierināties ar strupu — nē. Tagad viņš izmēģina pēc profesora Zubrilina norādījumiem konstruētu mašīnu, kas no skābarības augiem ražo olbaltuma un vitamīnu pastu jaunlopiem.

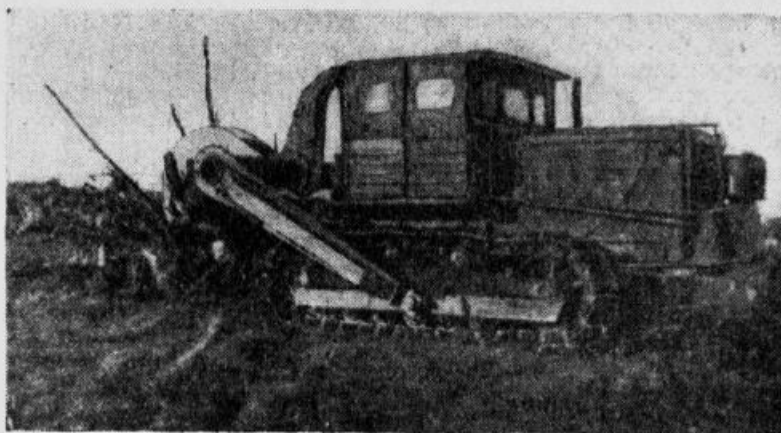
Eksperimentālas mašīnas izmēģina arī jaunākais stacijas līdzstrādnieks — Latvijas PSR Lauksaimniecības akadēmijas mehanizācijas fakultātes absolvents Eduards Ciblis. Traktoram GB-58 ar jaunu kūdras gāzes genera-
toru viņš piekabīnājis Odesā būvētu atvieglinātu konstrukcijas plēsuma arklu. Jau pirmā pārbaude rādīja, ka tas ļoti piemērots krūmiem ap-
augušai purvainai zemē, kur arkls, patēloties 108 centimetru darba pla-
tībai, var maļņā uzart 4 hektarus. Katru dienu E. Ciblis ierodas stacijas pa-
līgsaimniecības laukos, kur jaunā ierīce veic rudens aršanu, un kopā ar
chronometražistu Raimundu Kļaviņu izpilda izmēģinājuma kartīti. Pēc mēneša arkls nonāks G. Kļimova vadi-
tajā laboratorijā, kur ar īpašiem apa-
rātiem pārbaudīs detaļu stiprumu un
nolietotības koeficientu, un tikai pēc
tam Priekulu stacija nosūtīs savu slē-
dzienu par jauno konstrukciju PSRS
Lauksaimniecības un sagādes ministri-
jai.

Sovasar Baltijas mašīnu izmēģinā-
šanas stacija izmēģinājusi 30 jaunas
lauksaimniecības ierīces — drenu
grāvju ekskavatoru, grāvju arklu, krū-
mu arklu, skābarības kombainu, ar
traktoru darbināmu kaļķu izsvaldītāju
un citas. Bieži vien Priekuljos ierodas
arī konstruktori, lai novērtētu savas
mašīnas darbā un apspriestu ar staci-
jas direktoru tehnisko zinātnu kandi-
datu Indriķi Bierni par nepieciešama-
jiem labojumiem. Sinis dienās no
Vorošilovas pienākusi vēstule, kurā
konstruktors N. Sisojevs raksta, ka
Priekuljos izmēģinātās pneimatiskās
graudu šķirošanas ierīces konstrukcijā
izdarīti visi ieteiktie pārkārtojumi.

Baltijas mašīnu izmēģināšanas sta-
cijā paveras skatiens nākotnē. Un šī
nākotnē nav tālu — jau nākošajā va-
sarā mūsu laukos strādās visas tās jau-
nās ierīces, kuras šodien izmēģina Pri-
ekulu stacijas darbinieki.

Uzņēmumā pa labi: Inženieris E. Ciblis pārbauda kūdras
gāzes generatora traktoram GB-58 piekabīnāto jauno plēsuma arklu.

Apakšā: B. Roščanovska konstruētais celmu lau-
zējs KK-6.

Anatols Imermanis

Parkā

Virš galvas debess un zem kājām zeme.
Es sēžu parkā. Baltas astras vīst.
Gar soliēm baloži bez steigas klīst
Un lūkojas, vai kāds tiem druskas
nemet.

Salc koki klusu, ļaudis skaļi smeju.
Un pamazām zūd darba dienas gurums.
Pats beidzot jūtos ziedošs koks, caur
kuru

Ar liksmām šalkām skurbas sulas skrej.

Ir debess zila, gaistoša un augsta,
Zaļš — dzīvais žogs, kas mūsu solu
kļauj,

Riets ir tik sārts, un brūna tava
plauksta,
Kas sevi mīļi maniem pirkstiem ļauj.

No ielas atskan trolejbusu skreja,
Un mijkrešļi, ko vakars lēnām auž,
Kvēl tavu lūpu sārtums palēnā sejā
Tik valdzinošs, ka sirdi pušu lauž.

Un gribētos aiz laimes koku glaudīt,
Vai, visiem redzot, tevi noskūpstīt.
Tu smaidot man ar mazo pirkstu
draudi.

Es jaušu — mani norāsi tūlīt.

Jā, zinu, zinu — nav jau vairs tie gadi.
Bet ko lai dara — sirds to neatzīst.

Un ceļš līdz Mīlgrāvim man liktos īss,
Ja nāktos tevi atkal turpu vadīt.

Vēl tagad nebūtu par grūtu man
Zem tava loga stāvēt garās gaidās,
Lai tikai pasauļotos tavā smaidā,
Lai tikai klausītos, kā balss tev skan.

Bet sen mēs kopā, kopā daudzus
gadus...
Kad nāksim mājās, būs jau vakars vēls.
Uz pirkstgaliem, lai nepamostos dēls,
Pie gultas pieiesi, kur mazais atdus.

Līdz divpadsmitiem mums vēl laika
gana.
Man jābēdē rasējums, tev Sakses
stāsts.
Tu klusēsi. Bet tuvums tavš būs
manāms

Kā glāsts...
Bet rīt vai parīt atkal kopā iesim
Uz mūsu parku, kur man sēdēt prieks,
Kur baltie baloži ir bieži viesi,
Kur zaļi koki pašam zaļot liek.

Būs debess zila, gaistoša un augsta,
Ar sārtu rietu atnāks vakars rēns,
Un manā rokā gulēs tava plauksta.

Un atkal — lai jau ļaudis slepus smejas,
Ja viņiem tik, kā temilējies zēns
Es lūkošos bez mitas tavā sejā.

LIELA DIENA

Fragments no A. Brodes jaunās lugas „Avarijs” 1. cēliena 1. ainas

Darbojās:

Maija Lazda — kombinieri,
Jānis Kaugurs — MTS meha-
niks, Kārlis Lauks — kombai-
nieris, Andrejs — viņa palīgs.
Zemzars — MTS partijas organi-
zācijas sekretārs, Luste — MTS di-
rektors, Eduards — traktorists,
Ausma — dispečere, Tālvāldis — traktorists.

Mašīnu un traktoru stacijas pagalmā.
Pa kreisi mehāniskās darbnīcas div-
viru durvis. Labajā pusē stāv rin-
dā kombināli, no tiem redzamas priek-
šējās daļas. Kreisajā redzams traktora
stūris. Skatuves dibenā, vidū, glita
administrācijas ēka ar parādes durvīm,
pie kurām uzraksts «Zemdegu MTS».

Ļoti agri vasaras rīts, saulē vēl nav
uzlēkusi, bet apvāršis jau kvēlo.

Zemzars. Kur tad tu aizlaidies
šorīt tik agri? Bija vēl pilnīga tumsa.
Kaugurs. Avarijs septiņajā bri-
gadē. Zanim. Kāpurķēde pušu.

Zemzars. Ilgi nostāvēja?
Kaugurs. Trīs stundas tomēr.

Zemzars. Nu, Zanis ieraus.

Kaugurs. Protams, ieraus. Nav
jau kaut kāds Tālvāldis, kas stundu
strādā un divas velk gumiju. Puši
pavisam melni kļuvi — pāris stun-
das nosnauz, rauj atkal. Ir jau arī
vislabākā brigāde.

Zemzars. Ej nu mazliet nosnau-
dies, vēl ir laiks. Citādi tu nokritīsi uz
deguna šī paša kombināli priekšā.

Kaugurs. Nekritīšu, nebaidīties!
Zemzars. Pārāk pašpārliecinā-
tiem cilvēkiem es nekad neticu. Man
aizvien ir patīkuši tādi, kas par sevi
arī mazliet šaubās.

Kaugurs. Bet es jau tā...
(Viņš nepabēdz frazi, jo tai brīdī uz
skatuves uzņāk Andrejs un Edu-
ards. Pa dialoga laiku uzlēkusi
saule.)

Eduards. Labrīt! (Arī pārējie sa-
sveicinās.)

Zemzars. Redzams gan, ka šo-
dien liela diena! Visi nemierīgi, visi
agri.

Eduards. Mēs citi jau neko, bet,
redz, Andrejs ik pa piecām minūtēm
skrien barometru skatīties. Gulēt ne-
ļauj.

Andrejs. Neskrīsi, ja tev vēl
prātā pagājušais gads: līdzko izbrauc
ar kombināli laukā — mākonis klāt,
it kā tevi vien gaidījis, nepaļējis piecas
minūtes — gāži! Sirmus matus tā var
dabūt, goda vārds!

Zemzars. Cerēsim, ka šogad tu
sirmās nekļūsi, Andruša. — prognoze
sola stabulu laiku. Bet kur tad Lauks?

Andrejs. Na, manam priekšnie-
kam stipri nervi, neuztraucas. Vēl
špāc.

Eduards. Par rekordu sapņo.

Andrejs. Kā tad citādi? Ne velti
trešo gadu no vietas pamam pirmo
vietu.

Zemzars. Nu, nu, pietūkojiet —
aizsapposieties... pazaudēsiet.

Andrejs (zobgalīgi). Mans priekš-
nieks ir neuzvarams. Vismaz viņš pats
tā domā.

Eduards (Kauguram). Vai nepa-
nāksi man līdzi pie traktora? Motorā
kaut kādi grūdieni... ar tādu negri-
bas izbraukt.

Kaugurs. Ejam! (Pieiet pie stūri
saudzāmā traktora un, reļos nometies,
sāk ap to rīkoties: izņem kādu detaļu,
izgrūž kļuvi lāstus.) Vēlms lai parauj!
Beļģai! Andrej, pasauc... padod man
to Tālvāldi šurpi!

Andrejs (sauc atpakaļ darbnīcā).
Tālvāldi! Pie priekšnieka!

Tālvāldis (izstīdējies, gaišiem,
levilpotiem un uzkrītoši garliem ma-
tiem, rokas bīkšu kabatās sabāzīs, iz-
nāk durvīs). Pie kāda priekšnieka?

Andrejs. Re, pie šī paša... tu-
ries, dēļ!

Kaugurs (pārīdēj Tālvāldim dru-
mu skatu). Pasaki man... kad tu pē-
dējo reizi izdarīji tehnisko apkalpi?

Tālvāldis. Kad?

Kaugurs. Jā — kad? Kad?

Tālvāldis. Pa, nekļēdz... jā-
padomā.

Kaugurs. Domā ļoti ātri!

Tālvāldis. Un kas tad tr...
iegrūduši man vecu grabažu — strā-
dā! Cik tad ilgi tāds lai kust? Lūžņā!

Kaugurs (nikni). Lūžņā? Ak tu,
garmatānā lūžņā... vēl viņš cilvē-
kiem acis skatīties! Veselu nedēļu no-
strādāju, savežu pirmklasīgā kārtībā,
bet viņš man mēneša laikā notrieķi!
Traktorists! Tikai pa baļķītiem, lūķi, šita
vien, šita vien... (Ar kustībām at-
darina svīgošanu.) Val tāds par maši-

nu domā? Kas tas par idiotu ir bijis,
kas tev atļāvis sēsties uz traktora!

Tālvāldis. Manās personīgās
lietās tev nav tiesības...

Kaugurs (kājās piecēlies). Es tev
gan parādīšu... personīgās! Traktoru
bendētājs! Parunāsi ar direktoru, viņš
tevis noskaidros tiesības! Bet tagad vā-
cies projām!

Tālvāldis. Na, na, mazbīskīt
nobremzē... pavēlnieks atradies! (Bet
tomēr iet, atskatīdamies uz Kauguru.)

Andrejs (nosmejas tam pakal).
Garmatānā... tomēr nobijās!

Kaugurs. Tur te tāds... pre-
tig!

(No darbnīcas iznāk Kārlis.)

Kārlis. Kas te ārdās? Aha, droši
vien tu, Kaugur?

Kaugurs. Neārdīsies... (Pamāj
ar roku uz traktoru.) Kārtīgs cilvēks
visu vasaru būtu nostrādājis, bet tas
sprukstīns...

Kārlis. Na, tu jau arī esi kā
tāds putas katls — kā tik kāds nieks,
tā iet pāri.

Kaugurs. Nieks? Traktoru sabē-
dēt — nieks?

Andrejs (Kārlim). Tu, lielais,
nesāc to garmatāni aizstāvēt! Cūkas
viņam ganīt, ne traktoru vadīt... un,
ja man būtu teikšana — arī kolchoza
cūkas nedotu.

Kārlis. Par to tev, dēls, tās teik-
šanas arī nav. (Pret kombināli sānu at-
spiedies, izpūš dūmu.) Bez tevis pa-
gadām iztikot... par visu kļēgt
nav liela mākela.

Kaugurs. Un par visu kļūstēt —
vēl mazāka! Arī nav nekāds gods.

Kārlis (augstprātīgi). Na, ja par
godu runāt, tad man, tā kā liekas, tās
mantas ir bīskīt vairāk nekā tev... ja
es nemaldos, tad tas nav Kaugurs,
kas katru gadu ņem pirmo vietu!

Andrejs. Nē, nē, tas ir mans
direktors! Lūk, viņš, kas te stāv mūsu
priekšā.

Kārlis. Kas par direktoru? Ko
mažojies?

Andrejs. Tu esi kombināli direk-
tors, bet es — direktora vietnieks.

Kaugurs. Augsti gan jums
amati.

Andrejs. Skaidrs, ka augsti! Ne-
būtu tik man tas direktors pēdējā lai-
kā tāds pavisam šanīcis... uz mēnesi
vien skatās un pūš un elš... laikam
jau tādēļ, ka mēnesim arī ir apaja
seja un divas acis kā spoles...

Kārlis. Andrej! Es tev...

Andrejs. Ko tu man? To šoko-
ladi atdosi, kas tev kabatā jau vesulu
nedēļu? Paldies, bet man diez kā
negribas... tā jau pavisam mīksta un
silta...

Kārlis. Andrej... nožēloši!

Andrejs (nopūšas). Jā, nožēlošu
gan... no sirds nožēlošu to nabaga
meiteni, kurai tas sakusūšais pikucis
būs jāpēd. Paklausies, Helais, vai tad
šokoladi var nesāt kabatā? Tā jāno-
liek pagrabā uz ledus, dārgais.

(Kaugurs skaļi iesmejas.)

Kārlis. Zviedziet vien! Gan jau
jūs paši tagad sāksiet uz veikalu pēc
bonbonām skriet, kad te "grozīsies" tā
lēnā jaunundze.

Andrejs. Kas tā tāda?

Kārlis (ironiski). Nu tāču...

Jaunā kombainieri!

Andrejs. Ak, Maiju tu par
lēpnu sauc? Nu, ko tu — vai tādēļ,
ka viņa vienam otram kurvīti iedevu-
si — tūlīt lēpna?

Kārlis. Kas par kurvīti? Ko tu
te mēls?

Andrejs. Bet es jau nu pēc bon-
bonām skrietu noteikti, tikai man
nav nekādu izredžu.

Kārlis (dzēlīgi). Kā tu to zini?
Pamēģini!

Andrejs. Nav vērts. Ja jau te-
vi — pašu direktoru izbrāķēja...

Kārlis (aizsvīstas). Mani? Nu, vai
zini!

Andrejs (nevainīgi). Ak, tad nē?

Re, kādi tie cilvēki plāpas: viņi
meš — Maija varējusi apīt tevi
septiņas reizes ar mazo pirkstiņu, jo
tu bijis līdz ausim...

Kārlis. Es? Līdz ausim? Tādā
dumjā skūki?

Andrejs. Ej nu, ej... bet kad
viņa bija piekabinātāja uz tava trak-
tora...

Kārlis (nikni). Piekabinātāja! Par
piekabinātāju es varu paņemt katru
ganu no celmalas... tur daudz prāta
nevajag! Un vispār, lūžu, nepiesle-
ties... un vispār — nospļauties!
(Kārlis dusmīgi nosviež papirusu un
aiziet.)

Andrejs (pamirkšķina Kaugu-
ram.) Redzēji? (Kauguram kaut kas šai
sarunā nav patīcis, ar pasvītrotu sir-
dību viņš ņemas ap traktoru un Andre-
jam neatbild.) Bēdiz sirdities, Janka!
Viņa ķēma dēļ iet sev dūšu matīt!

Kaugurs. It kā viens vien bū-
tu...

Andrejs. Nu, kaut arī vairāki!
Kaugurs (noslēpdamis isto nepa-
tikas iemeslu). Mašīnas bendē! Tu no-
strādājis kā mūķis, bet viņš — pa-
ņem un esauz.

Andrejs. Par to viņš, cālis, at-
bildēs... Vecals jau šito nepalaidīs.
Par daudz ilgi auklējas — pāraudzina
un pāraudzina, bet tam tikai mati aug,
ne saprašana.

Kaugurs (ar makslotu vienaldzi-
bu). Klausies, Andri, ko tu to lielo
vilki uz zoba? Vai tad tas tiesa, ka
viņam ar mūsu jauno kombinieri ir
bijis... nu... romans?

Andrejs (iesmejas). Ei, neplēš
brūces! Tur jau tas sunitis guļ, ka
nekāda romāna nav bijis. Man nav
gadījies lasīt romānu, kurā ir tikai
viens mīlētais... tādu, droši vien,
nemaz nevar uzrakstīt!

Kaugurs (dzīvi). Tātad, viņa...
nē?

Andrejs. Nu ka nē! Bet lielais
gan — līdz ausim!

Kaugurs. Arī tagad?

Andrejs. Tad nē jau, pārgājies.
Bet tu taču pats zini, lielais ir bries-
mīgs patmīlis — vēl šodien nav aiz-
mīrsis, ka Maija viņu izbrāķējusi. Es
redzēju, kā viņš uzvedās, satiekoties
ar meiteni — nu, pēc velti!

Kaugurs. Zini, ko es tev teikšu.
Andrej: tādā gadījumā nav pareizi, ka
tu vispār par to sāki runāt.

Andrejs. Man patīk lielo pakai-
tināt! Pats redzēji — uzreiz pavisam
cita sejas krāsa... veselīgāki! Citādi
tas direktors man pārāk augstprātīgs.

Kaugurs. Pietūko vien, ka viņš
nesāk rūpēties arī par tavu sejas krā-
su!

Andrejs (bezbedīgi). Par manu
ģimi ir parūpējies pats dieviņš: viss
vienos krāšņos vasaras raibumos. (Pa
parādes durvīm iznāk Kārlis ar pa-
pirosu mutē un paliek turpat stāvam.
Pēc īsa mirkļa viņam seko Maija,
kas klusēdama pāiet tam garām un
dodas pie sava kombināli.)

Kārlis (pavadijis meiteni ar dzē-
līgu skatu, nomet papirusu, nospļau-
jas). Tpu! Sasēdina uz kombināliem
jaunkundzītes un tad runā par trīcien-
tempļiem! Pazemīgi pateicos! Kēpasies
pa vienu hektaru vesulu nedēļu, kamēr
cita MTS atņems mums karogu.

Maija (nobrausis, drebošām lū-
pām). Paldies... tas ir ļoti... bied-
riki!

Kaugurs (sašutis). Kā tev nav
kauna tā izrunāties!

Kārlis (ar izsmieku). Intere-
santi... ko tad tu uztraucies?

Kaugurs (draudoši). Paklausies,
ja tu vēl... (Viņš nepabēdz, no mā-
jas ātri iznāk Luste, Zemzars,
Ausma u. c. Kādam putiņam akor-
deons.)

Luste. Nu, draugi, dosimies ceļā,
ko?

Kārlis (skaļi). Var laist! Cik ilgi
tad te mīpāsies?

Zemzars (direktoram blakus uz
pakapiena stāvēdams). Nu, biedri
kombainieri, tātad pienācis atkal kar-
stais brīdis — mums jāiziet kaujā par
maizes ievākšanu, lai nevienš grauds
nepalik uz lauka. Kolchozi mūs
gaida. Mēs esam brūpoti ar vis-
modernāko tehniku, ar zināšanām...
to nepieciešami savienot ar istu
padomju cilvēka enerģiju un pa-
domju cilvēka sirds degsmi, un —
uzvara būs mūsu! Strādāsim tā, lai ar
uzviņu izplūdu tās socialistiskās sa-
censības saistības, ko jūs visi kā viens
parakstījāt! Strādāsim, lai mūsu valsts
apcirkņos iepūstu tāda zelta graudu
straumi, kāda vēl nekad nav plūduši!
Strādāsim tā, lai celtu sava kolektīva
godu un cēlu, būsim viens pret otru
biedriski darbā! Labas sekmes un lai-
mīgu ceļu!

Puiši. Urā!

Andrejs. Uz mums varat pajau-
ties, biedri Zemzari!

Kārlis (ar nolūku skaļi, Maiju
ignorēdams). Na, puiši, sasplauj dē-
nā! Lai kūpi!

Luste. Nu tad, pa zirgiem, pui-
ši... un meitai! (Visi dodas pie kombai-
niem, akordeonists iesāk strauju
maršu.)

Zvejnieku arteli jābūt klubam

Cik liels un pateicīgs uzdevums ir
organizēt un vadīt kultūras dzīvi lau-
kos! Šādas izredzes vilina daudzus jau-
nītes, kas mūsdienās Rīgas Kultūras un
izglītības darbinieku tehnikumā, se-
višķi tagad, kad partija un valdība
veic tik svarīgus pasākumus mūsu
lauksaimniecības tālākajā attīstībā.
Darbs pateicīgs, bet arī grūtbūris, ar
kuram jaunie darbiniekiem jāsapo-
tas lauku ciemos, ir lielas. Ar tām
šinīs dienās iepazīnas Rojas zvejnieku
artelja «Stalja ceļš» jaunā kultūras
organizatore komjauniete Irena Kačā-
ne, kas, turpinādama mācīties Kultūras
un izglītības darbinieku tehnikuma ne-
klātenes nodaļas ceturtajā kursā, mē-
rojusi tālo ceļu pie Kurzemes piekras-
tes zvejniekiem.

Kāds tad ir stāvoklis Rojā? Jāsaka:
bēdīgs. Līdzšinējā zvejnieku artelja
kultūras organizatore Tekla Paula jau
veselu gadu burtiski nekā nav darījusi.
Viņa pat lāgā neatceras, kam izsniegt
lasīšanai bibliotēkas grāmatas. Vai
kāds brīnums, ka artelja darbinieku
deju kolektīvs, kas Talsu rajona māks-
linieciskās pašdarbības skatē guvis
labas sekmes, pārstājis darboties, ka
apklususi kora balss? Tikai pateico-
ties būvkanotā darbinieka Frīda Vēr-
siša enerģijai, turpina veģētēt drama-
tiskais pulciņš, kura dalībnieku skaits
pēdējā gadā samazinājies līdz pieciem
cilvēkiem. Netiek izmantoti arī lek-
ciju rīkošanai atvēlētie pravie naudas
līdzekļi.

Divaina parādība Rojā ir ciema klu-
ba vadītāja. Pirmajā mirklī valodas par
kluba vadītāju iepriecināja Irenu Ka-
čāni — tāpat ciema ir klubs, ir arī
darbnieks, kas varēs viņai palīdzēt ar
padomiem un darbiem. Bet velti kom-
jauniete izstāģāja visu Roju. Izrādī-
jās, ka kluba Rojā nav un nekad nav
bijis. Tikpat grūti bija atrast kluba va-
dītāju, jo Alma Muceniece ciema pa-
domē iegriežas vienīgi algas izmaksas
dienās. Par kultūras darbu viņa nei-
nteresējas. Lūk, tāpēc šeit nekad vēl
nav izrādīta populārzinātniska filma,
nekad uz ekrāna nav popularizēta Pa-
domju Savienības labāko zvejnieku
kolchozu pieredze. Tajās kino izrādēs,
kas divas reizes mēnesī notiek skolas
telpās, demonstrē mazvērtīgas ārzemju
filmas.

Irena Kačāne nesapņem atbalstu arī
no vietējās komjaunatnes organizāci-
jas. Tās sekretārs A. Grugulis, kura
vārdu neatceras pat dažs labs komjaun-
nietis, agrāk bija Rojas līnijas saka-
nieks, bet tagad nekādu algotu darbu
nestrādā. Lai nevajadzētu radīties
zvejnieku arteli, A. Grugulis uzticējis
būtušajai kultūras organizatorei Paulai
iekasēt biedru maksu no Rojas div-
padsmit komjauniešiem.

Sis nebūšanas viegli novērst, ja le-
jauktos Talsu rajona kultūras nodaļa
un komjaunatnes komiteja. Daudz sā-
pīgāks un grūtāk atrisināms ir telpu
jautājums. Zvejnieku artelja valde klu-
ba celšanai gan atvēlējusī vairāk par
miljonu rubļu un jau pasūtījusi pro-
jektu ēkai, kurā būs skatītāju zāle ar
400 vietām, bet šādi būvdarbi, pro-
tams, prasa daudzus mēnešus. Pagal-

dām jāsamierinās ar nelielu sarkano
stūrīti.

Tiesa, Kaltenes ciemā, kas arī ie-
tilpst artelja «Stalja ceļš» teritorijā
un kura iedzīvotāji ir tikai zvejnieki,
atrodas klubs, bet — nožēlojamā stā-
vokli. Ja steidzīgi nesalabos jumtu, klu-
ba telpas ziemeļaustrumos nebūs lietojamas.
To labi saprot ciema padome, to sa-
prot arī zvejnieku artelja «Stalja ceļš»
priekšsēdētājs Pauls Bitters, kas grie-
zās pie ciema padomes ar lerosinājumu
nodot klubu kolchoza rīcībā. Tādā ga-
dījumā valde dos nepieciešamos līdzek-
ļus un savas būvbrigādes spēkiem sala-
bos jumtu, paplašinās skatītāju zāli,
uzmūrēs papildu krāsnis. Šāda soļa liet-
derību saprot arī partijas Talsu rājo-
na komiteja, kas atbalsta zvejnieku lū-
gumu. To nesaprot vienīgi Talsu rājo-
na izpildu komitejas kultūras nodaļas
vadītājs, kurš ieteicīgi pretojas kluba
nododšanai un atsaucas uz to, ka Talsu
būvniecības un remonta kantoris
(priekšnieks b. Garselis) solījis sala-
bot kluba jumtu. Bet solīts makā ne-
krit, sevišķi ja sarunas jau velkas ve-
selu gadu.

Un tā Rojas zvejnieku artelja ļaudīm
jāsamierinās ar to, ka pie viņiem ne-
viesojas republikas teatru trupas, ka
nelebrauc LPSR Valsts filharmonijas
brigādes, ka nelerodas pat Talsu Kul-
tūras nama pašdarbības kolektīvs.

Iepazīnušies ar stāvokli Rojā, jaunā
kultūras organizatore I. Kačāne ar div-
kārtu enerģiju ķērās pie darba un
jau pirmajā dienā atrada cilvēkus, kas
palīdzēs viņai iedzīvotāju padomju kul-
tūras spuldzi Rojā, Kaltenē un Valga-
ciemā. Tāds vispirms ir «Stalja
ceļš» jaunais priekšsēdētājs komunisti
Pauls Bitters, kas apņēmies nolasīt vai-
rākas lekcijas un atvēlējis papildu li-
dzekļus bibliotēkas grāmatu fonda pa-
lielināšanai. Tāda ir Rojas skolas jau-
nā skolotāja, kas vadīs kori, ciema
bibliotekare Biruta Cervinskā, kas
rīkos pārrunas par jauniznākušām grā-
matām. Un tādi, protams, ir artelja
120 zvejnieki un viņu piederīgie, kas
visi labprāt piedalītos saistoši organi-
zētos kultūras pasākumos.

Zvejnieki ir skarbi ļaudis — skarbs
ir viņu darbs un cīņa pret

SATURS UN FORMA SKATUVES MĀKSLĀ

«Mākslinieciskums ir formās un idejas saskaņā» — tā rakstīja «Piezīmes par žurnāliem» mākslas būtību formu lējis N. Cerniševskis — kvēlais ciniņš par saturīgu, idejisku un tai pašā laikā daļu mākslu. Lai cik sarežģītu un skaistu būtu kāda detaļa — skats, raksturs, epizode, — tā kaitēs mākslas darba mākslinieciskumam, ja nekalpos šai darba galvenās idejas pilnīgākai izteikšanai. Šī N. Cerniševska atziņa padomju mākslā ir kļuvusi par neapstrīdamu likumu. No otras puses, saturs paliks neatklāts vai būs grūti uztverams, ja mākslas darbam trūks precīzas, labas formas.

Teatra izrādē ir kolektīvi radīts mākslas darbs. Ideju, saturu šim darbam devis dramaturgs. Režisors, aktieri, skatuves gleznotājs, komponists, apgaismotājs, grimetājs, viss teatra mākslinieciskais, tehniskais, pa daļai arī administratīvais personāls liek lietu savus pūlinus, talantu un prasmī, lai dramaturga doto ideju iemiesotu konkrētos, precīzos, idejas ietversšanai maksimāli atbilstošos tēlos. Padomju teātri, socialistiskā realisma mākslas teātri, kas idejiskā dziļuma un izteiksmes skaidrības un daļuma ziņā nesniedz nekād un nekur citur nebijušu piliību, jaunrades process vienmēr ir kolektīvs un sintetisks. Dramaturgs ir lūgus autors, bet izrādes, inscenējuma līdzautors ir viss teatra kolektīvs, kas izrādē pauž pats savas domas, izsaka pats savas sajūtas, parāda pats savu attieksmi pret dzīves īstenību.

No šīs padomju teātra specifiskās īpašības izaug obligātā prasība pēc ēstīši saliedētā ansambļa. K. Staņislavskis savā laikā rakstīja: «Kolektīvā daiļrade, uz ko balstīta mūsu māksla, obligāti prasa ansambli, un tie, kas to ļauc, izdara nozīgumu ne tikai pret saviem biedriem, bet arī, pret pašu mākslu, kural viņi kalpo.»

Nevar būt ansambļa tāda teātri, kur
nav cieņā meistariņas jautājumi, kur
nav izvērst nopietns, sistematiskā darbības
formas izkopšanai. Ansamblis iespējams
tikai tad, ja katrs tēls, mizanscena,
skats, visa izrāde izslēpīta līdz vissī-
kākajai detaļai, turklāt tā, lai visas
detaļas kopā radītu veselību, monolītu,
uz noteiktas idejas atklāšanu virzītu
mākslas darbu. Te izšķirošu nozīmīgu-
mību iegūst formas izveide. Jo spilgtāk,
precīzāk būs izstrādāta forma, jo pa-
reizāk atklāsies tajā ietvertais saturs.
Šīs domas ilustrācijai minēsim dažus
konkrētus piemērus.

Atsauksim atmiņā P. Majarevskā
lugu «Pirms vētras» inscenējumu
Akademiskajā Dramas teātrī. Kā zi-
nāms, tas bija viens no veiksmīgākā-
jiem pēdējo gadu iestudējumiem mūsu
republikas teātros. Ikvienu skatītāja

apziņa dzīli iespaidies vīiesību skats
zelta raktuvju pārvaldnieka Demčņova
māja. Režisors A. Amtmāns-Priedītis
un režisora asistente N. Katlaie š
skatu bija izstrādājuši ārkārtīgi spilgti
un izteiksmīgi. Taču uzzdzives notēlo-
jums šeit ne uz brīdi nekļuva par paš-
mērķi. Dejas un dziesmas bija tikai
fons, uz kura satricinošā skaidrībā at-
klājās Dašas pārdzīvojums. Skatītājs
pilnīgi konkrēti izjuta, kā bagātnieku
rakulīgās orģijas atbalsojās jaunās,
nepieredzējušās meltenes sirdi. Iekļu-
vis uzzdzives virpuļa centrā, Daša da-
žos mirkļos pārdzīvoja sarežģītu iek-
šējas attīstības procesu — bērns kļuva
par pleaugušu cilvēku, kurš apzinās
savu pienākumu, izvēlas ceļu visai dzī-
vei. Teicamā, spilgtā forma, ko šai ai-
nai bija pratusi piešķirt režija un
aktieri, deva iespēju skatītājiem kļūt
par Dašas pārdzīvojuma līdzdalībale-
kiem.

Zināmā mērā līdzīga aina ir arī A. Grigūļa komedijas «Profesors iekārtojas» inscenējuma Datles teatrī. Viesības notiek profesora Vērojās mājas. Režisors V. Baluna un aktieri piešķir šim skatām daudz satriskā asuma. Dazi aktieri izstrādājuši apbrīnjamu spilgtus, raiņētus tēlus. Atmiņā paliek pat tādi personāži, kuriem autors nav devis nekāda teksta. Tāds, piemēram, ir aktiera A. Ivanssona veldotais tēls. Bet šeit spilgtā forma ir pašmērķīga. Ne Rīgā, ne kādā citā padomju pilsētā nav tāda zinātnieka, kura māja būtu pieejama tamlīdzīgiem tipiem. Iznāk tā, ka teatris savas satiras ieročus vērs pret neesošu jaunumu. Satira, protams, ir vajadzīga lieta. Bet tai jāvērsas pret reālām, no mūsu dzīves vēl neliskaustām nebušanām. Nav nekāda pamata satiras objektu izdomāt. Šai konkrētajā gadījumā teatra kolektīvs jautājumu atrisinājis formalistiski, atzāvis ar vēlēšanos izdabāt skatītāju patikal pasmieties. Ska drs, ka dažādu svingotāju, plēguru un ākstu parādīšana vienmēr izsauc dzīvu reakciju skatītāju zālē. Bet tikpat skaidrs arī tas, ka visai šai kompanijai nav nekāda sakara ne ar profesoru Vēroji, ne ar kādu citu, kaut vai visatpalikušāko padomju zinātnieku. Tāpēc spilgtā, interesantā forma šeit nepalīdz atkal lūgas saturu. Viesību skaits, kurā režija un aktieri ieguldījuši daudz izdomas, kļūst par divertismentu, no izrādes kopēja auduma atrautu pielikumu.

Nevienā mākslas nozarē, arī skatuvēs
mākslā, formu nedrīkst izvirzīt par do-
minējošu faktoru. Taču tikpat bīstama
un kaitīga ir formas nozīmes ignorēša-
na. Mūsu teatros esam redzējuši daudz
neizteiksmīgu izrāžu vai atsevišķu tēlu.
Un vienmēr formas pelnīcis daļēji cieš
saturs. Zīmīgs piemērs šai ziņā ir Ma-

J. PABERZS

rikas Baratašvili komedijas «Spārite» inscenējums, ko pagājušajā nedēļā rīdziniekiem parādīja Liepājas Dramas teātris. Lugas ideja ir skaidra un vienkārša. Atjautīgi izdomātos, ar veselīgu humoru bagātīgi piebārstītos notikumos un situācijās skatītājs ierauga, kā padomju cilvēku kolektīvs audzina un veido savu jaunatni. Lugas personāžu vidū svarīga vieta ir Nikiforam Peradzem. Sprīžot pēc lugas teksta, tas ir gudrs, daudz pieredzējis vīrs, telcams kolchoza priekšsēdētājs. Bet savas meltas — lugas galvenās varones Marines audzināšanā viņam nav īstas veiksmes. Vecmāmuļas pārmērīgi izlutināta, Marine vieglprātīgi izturas pret darbu, negrib nopietni mācīties. Pats par sevi saprotams, ka tāda meltas rīcība sagādā tēvam daudz sirdsēstu un raīžu. Bet aktieris Mārtiņš Blūms šīs izjūtas parāda ar tādu vienaldzību, neaiztērējot, ka tēva un meltas attiecīme uz skatuves zaudē jebkādu dinamiku. Aktieris nav pacenties sameklēt nevienā vaihetā, kaš tēlu konkrētizētu, individualizētu. Rezultātā viens no galvenajiem lugas personāžiem izrādē kļūst par bālasinīgu schemu. Brīžos, kad uz skatuves uznāk Nikifors Peradze, skatītāji vienkārsī garlaikojas. Nevar būt divu domu, ka šāds netzstrādāts tēls kavē lugas idejas, saturā atklāsmi, jo visā tēlu sistēmā radušies tukša vieta.

visa tēla sistēma radniecīgs tukša vieta. Šai pašā izrādē redzējām arī gluži pretēju piemēru. Tas ir kolchoza šofera Kochtas tēls aktiera Valdemara Zandberga veidojumā. Aktieris nav taupījis pūļu, lai atrastu tēlam spilgtas un zīmīgas krāsas. Tāpēc arī paņēmuši ir visai ievērojami. Tiklīdz uz skatuves parādās Kochta, skatītāju interese par izrādi kļūst acīm redzami lielāka. Tiesa, dažviet V. Zandbergs bistami tuvojas robežai, aiz kuras sākas tā saucamā uzspēle. Bet tādu vietu nav daudz un turpmākajā darbā no tām var pavisam atbrīvoties. Aktieris spējis ļoti konkrēti iedomāties tēlojamās personas ārējo izskatu, stāju, žestus, runas intonāciju un visu to organiski sasaistījis ar tēla iekšējo saturu. Līdz ar to Kochta šai inscenējumā vairs nav kaut kāds abstrakts personažs, bet dzīvs, pilnasasināts cilvēks, kura dedzīgās, godīgās sirds pukstus sajūt ikviens skatītājs. Šai gadījumā laba, spilgtā forma sekmē satura atklāšanu.

Lidzīgu panākumu «Spārītes» inscenējumā guvusi arī Zigrīda Stungure, kas ļoti silti atveidojusi kolchoza puseminieci Makvalas tēlu. Patīkamā, ka ar šādām teļamām sekmēm var apsveikt tieši jaunus māksliniekus.

Cik svarīga loma saimura atklāšanā ir drosmīgi, sulīgās krāsās veidotam te-

lam, redzējām, piemēram, G. Nikolajevs un S. Radzinskā lugas «Augstais vilnis» inscenējuma Valmierā. Skatītāju simpātijas šai izrādē iemantoja jaunā aktrise Ruta Birgere. Vērojot viņas veldoto spriano, milzīga vītala spēka pārbāgāto Jerosifiju, skatītāju pārņēma dziļš, gaiss prieks par padomju jaunatni, par lieliskajām perspektīvām, kas pavērtas ikviena rūsū zenes jaunleša priekšā.

Bet, tiklīdz tēla spilgtums, interesan-
 tums kļūst par pašmērķi, — lugas satu-
 ra atklāsmē tiek traucēta: dažkārt pat
 iznāk tā, ka saturu skaitījās uztvēr ne-
 pareizi, sagrozītā veidā. Par to uzskatī-
 tāmi varējām pārliecināties Daugavpils
 teātra viesizrādes, Minšim viltus zi-
 nātneka Gorlochvatska tēlu K. Krapiv-
 sas komedijas «Kas smējas pedējais»
 inscenējumā. Šo tēlu veidojās aktieris
 V. Skibinskis — mākslinieks ar lielu
 pieredzi un bagātu iztiekmes līdzekļu
 arsenālu. Taču spilgtos izteiksmes līdz-
 zekļus aktieris šai gadījumā tedarbi-
 nājis nepareizi virzienā. Jau pirmo
 reizi parādīdamies uz skatuves, V. Ski-
 binskis atmasko Gorlochvatski tik at-
 klāti un krasi, ka attiek vienīgi brinī-
 ties, kāpēc to neredz pārējie lugas
 personāži. Līdz ar to tiek aizplīvurota,
 notuēta lugas ideja. Autora, un, pro-
 tams, arī aktieris bija gribējuši parādīt,
 kā padomju zinātnieku kolektīvs atmas-
 ko avanturistu, bet iznāk tā, ka skati-
 tājs izjūt nozēlu par modrības trūkumu
 šai kolektīvā.

K. Krapiņas komedijas «Kas smejas pēdējais» inscenējuma redzējam arī tādu piemēru, kas liecināja par spīgtas, interesantas formas pakļausanu satura atsegšanas uzdevumam. Tāds pareizi atrisināts tēls ir Jolkins aktiera N. Alšulera veidojumā. Kusības, gaita, žesti, runas intonācija — viss izteiksmes līdzekļu krājums šeit mobilizēts, lai dzīvās, sulīgās krāsās parādītu un atmāskotu riebiņu intrigantu, tenkotāju. So uzdevumu aktieris N. Alšulers veica ar ļoti labām sekēm.

Lāba, precīza, interesanti izdomāta forma spēļ piešķirt svarīgu eozīmli pat teksta ziņā pavism nelielām lomām. Katrs, kas Dailes teātri redzējis J. Granta un V. Sauleskaina lugas «Juras vējos» izrādī, ilgi paturēs atmiņā Evalda Valtera veidoto Mellupa tēlu. Lieta nebūt neaprobežojas ar to, ka skatītājs jāūtri pasmejas par šā jocīgā večuka izdarībām. Mellupa tēla nozīme ir daudz lielāka. Sis spēļ uzzīmētais komiskais tēls palīdz radīt un skatēvis realistisku zvejniecekļa atmosfēru, liek skatītājam sajūst, ka tas, ko viņš redz uz skatuves, ir ne tikai izrādē, bet pati reālā dzīve. Un, kad skatītājs iegūst šādu sajūtu, leģug izrādē atēlotajās notikumos, lugas saturs, ide-

Jas ledarbība kļūst daudz tiešāka, kon-
kretāka.

Viegli varam iedomāties, cik daudz «Jūras vēju» izradē zaudētu, ja no luga kas izvīrotu Mellupa tēlu. Notikumu attīstība, protams, risinātos netraucēti. Nekādī šizētiski samežģījumi vai pagriezieni ar Mellupu nesastās. Tacu pilnīgi skaidrs, ka tūdaļ samazinātos arī Staga tēla nozīme un lugas idejiskais skanējums kļūtu daudz vājāks.

Diemžēl, bieži nākas novērot, ka re-
žisori un aktieri maz rūpējas, lai tie-
sisku izstrādāts precīzā, spilgtā formā.
Mēs dažkārt pletīcīgi samierināmies
ar attiecīgajam laikmetam atbilstošu
grīmu un kostīmu, ar valrāk vai mazāk
pleklājīgi norunātu tekstu, ar tēlu vis-
pār, bet neprasām, lai ikviens bēts tēlu
konkrēts, dzīvs, individualizēts. Tas
pa laikam gadās pat ar izcili talanti-
gām aktieriem. Nav šaubu, ka E. Bal-
diņa ir viena no vispārdzīvotākajām
aktisēm mūsu jaunās paaudzes māks-
linieku vidū. Taču viņa dažkārt pārāk
pajaujas uz savu dabisko pīvēlību un
veido nevis konkrētu autora doto tēlu,
bet, kā saka, spēlē pati sevi. Tā tas
bija, piemēram, A. Ostrovska komēdi-
jas «Nabadzība nav notikums» insce-
ņumā. E. Baldiņas Lūbova šai izrādē
nekādā ziņā nav despotiska tirgoņa
Torcova mōlta. Viņa ir jauna, jauka
krievu meitene vispār, bet nevis tā
konkrētā Lūba, kuru tēvs grib izpre-
cēt nemīlamam vīram un kura ir tik
iebiedēta un nomākta, ka nespēj pletie-
kami enerģiski pretoties tēva zemiskā-
jiem nodomiem. E. Baldiņas radītās
Lūbas valstīs nav «tumsas valsts»,
nežēlīgā zīmoga, tādēļ zaudē skaud-
rumu pats «tumsas valsts» atma-
kojums. Nepilnības Lūbas tēla iz-
veidē ved arī pie citiem trūkumiem.
Vispirms isti dziju, pārliecināso trak-
tējumu nelegstā visas draudzēnu tēli, jo
tie ir vīstnolā atkarīgi no Lūbas tēla.
Tādējādi redzam, ka kļūda vai nepilni-
bā tēla ārējās formas izstrādājumā i-
zmazina iespējas pilnvērtīgai saturā
atklāšanai.

Socialistiskā realisma maksla, padomju teātri saturs un forma ir neskarāmi jēdzieni. Saturs, protams, ir primārais, neteicošais. Tieši tādēļ nav pieļaujama ne mazāka nevērtība, neuzmanība pret formu. Tai jābūt precīzai, skaidrai, konkrētai, tai ar maksimālu skaidrību, pa vistiešāko ceļu aizvadītu saturu līdz skatītāju masām.

Paslaik, kad mūsu teātri jau spējusi
gūt visai atzīstamas sekmes cīņā pret
formālismu un citām buržuāziskās māks-
las atliekām, kad socialistiskā realisms
metode visaur praktiski kļuvusi par
teātru ikdienas darba metodi, laiks vāš
frontē ievērst cīņu par formas kā satura
atklāšanas līdzekļa izkopšanu.

KARLIS BLAUS

PAR IDIOMĂM

Tulkotāja pieredze

Ja gribam runāt par tulkpojumu kā par mākslas darbu, tulkoņajām savs darbs jānovēd līdz tādai meistartības pakāpei, lai lasītājs varētu atzīmēt, ka viņš lasa tulkojumu. Bet, ja šis mērķis nav sasniegts, tad runāt par adekvātu, līdzvērtīgu tulkojumu, par tulkojumu kā mākslas darbu nevar. Tāds tulkojums būs vai nu sliktāka vai labāka amatnieka darbs.

Viena no grūtībām, ar kādām jāsatopas katram tulkošanai, ir idiomu tulkošana. Kaut arī idiomās nav raksturīgas vienīgi daļlīdztības darbiem, tās plaši sastopamas arī publicistikā un romānos, kaut arī retāk, zinātniskajā literatūrā, taču idiomu tulkošana ir viena no būtiskākajām problēmām katrā daļlīdztības tulkojumā.

Vārds idiomā cēlies no grieķu vārda «idioma» — savdabīgs izteiciens. Idiomā dzīvajā valodā idiomās sastopamas kā veseli vārdu kopumi, kā vārdu iesakopojumi, kas ir savdabīgi izteikti, kas raksturīgi kādai valodai un ko burvisti partikulot nav iespējams. Idiomu nevar dalīt atsevišķos vārdos, un pēc savas nozīmes idiomā atšķiras no to vārdu nozīmes, no kuriem tā sastāv. Idiomā vārdi sakopojumā atsevišķā vārda nozīmē it kā izšķīst veselajā, un visu vārdu apvienojums vairs nav vienkārša vārdu suma, bet, gluži kā ķīmiskais viārlāuku elementu savienojums, iegūst jaunas īpašības, jaunu nozīmi, kādās nav nevienam no atsevišķajiem elementiem, no kuriem idiomā sastāv.

Valodā idiomās sastopamas gan īpašu izteiksmju, gan sakāmvārdu, gan parunu, gan mikļu veidā. Piemēram, latviešu valodā ir izteiciens «liec aiz auss», kam krievu valodā ļoti labi atbilst izteiciens «молай на усе». Protams, šie izteicieni nenozīmē, ka kaut kas būtu jāliek aiz auss vai jātin

uz usām. So izteicienu nozīme ir cita. Tāpat mums ļoti populāri ir izteicieni «aizdot dusmas», «cik sirds ņēm preti», «sirds kāpj pa muti laukā» utt. Tātad idiomas ir valodas nedalāmas formulas, kas iesakpojušās, nostiprinājušās kādas tautas valodā un ko lieto visa tauta.

Vienāda tautā. Lietavā nav stridīgs ļautājums, vai var uzskatīt par istām, pilnvērtīgām idiomām tādas izteicienu, kas pēc savas uzbūves ir gan idiomās, bet kuri visas tautas valodā vēl nav iesakņojušies un nav zināms, vai iesakņosies. Tādi izteiceni bieži sastopami atsevišķos novados, vai arī tos lieto atsevišķas ļaužu grupas. Rīgā bieži var dzirdēt izteicienus: «sagāja dēli», «nu ir vakars», «uzpēmt uz krūts», «sāmet pa lampu», «vīrs uz goda» u. tml. Bez šaubām, visj šie izteiceni jāsaprot parnestā nozīmē, tātad šajā zinā tie būtu istas idiomās, bet vai šie izteiceni iesakņosies visas tautas valodā un iekaros, tā sakot, pilsoņtiesības, nevar zināt. Liekas, ka šādu idiomu lietošanā ir liela atšķirība starp rakstnieka un tulkotāja darbu. Rakstniekam ir neapsaubāmas tiesības valodu kuplēt ar jauniem vārdiem un izteicieniem. Rakstnieks, rādotams dažādu savas tautas un novadu sociālo grupu tipus, protams, var likt tiem runāt tādā valodā, kādā šīs grupas iedzīvotājs dzīvē runā, kas tām raksturīga. Tulkotāja stāvoklis citāds. Šķiet, ka nevarēs ukratpa vai kubanēša valodu, kurš neruna pareizā krievu valodā, tulkot, izmantojot kādu mūsu valodas izloksni vai žargonu. Ar to mēs attiecīgajam tipam piešķirtu kādu vietēju novada vai sociālas grupas specifiskās

iezīmes. Reizē ar to tulkotājs padarītu tulkojo darbu arī lasītājam nesaprotamu vai pārprotamu.

Lai varetu izprast idiomu būtību, vajadzētu izdarīt pētījumus par idiomu rašanās tautas valodā. Katrā ziņā viens no idiomu rašanās iemesliem ir tas, ka tautas saimnieciskā dzīve, tās ekonomiskā iekārta, tas ir, bāze, un tiesīrbūve — sabiedrības politiskie, tiesiskie, reliģiskie, mākslīniskie filozofiskie un tiem atbilstošie politiskie un citi institūti attīstās ātrāk par valodu, — valoda atpaliek. Valodā uzglabājas dažas nedalāmās formācijas, īpaši izteicieni, sakāmvārdi, stabīlās vārdu kopas, idiomās, kuru konkrētā nozīme jau aizmirsta, un šie izteicieni pamazām iegūst no konkrētiem anstākļiem neatkarīgu nozīmi.

Otrs Idiomu rašanās veids ir Idiomu pārceļošana no vienas tautas uz otru. It īpaši viegli no vienas tautas uz otru pārceļo sakāmvārdi un parunas. Sakāmvārdi ir tautas prātniecības formulas, kas no parunām atšķiras ar savu pamācīgo tendenci. Sakāmvārdi satur vienkāršas, tautai saprotamas, līdzības izteiktas gudrības. Piemēram: «Kā meža sauc, tā atskan». «Mežam ausis, laukam acis». Latviešiem ir sakāmvārds «Dzelzs jākaļ, kamēr tā karsta». — Šis pats sakāmvārds ir pazīstams arī krievu valodā «Куй железо пока горячо», arī latīņu valodā sastopams šis pats sakāmvārds «Dum calidum fuerit debetur cudere ferrum». Tāpat visās trijās šajās valodās ir sakāmvārds: «Roku roku mazgā», «Рука руку моет», «Manus manum lavat»; «Katrs pa's sev tuvākais», «Всекий сам себе ближе», «Ein jeder ist sich selbst der Naechste», «Proximus sum egomet mihi»; «Muļķim muļķa valoda», «У дурака дурацкая и речь».

«Stultī stulta oratio est». Šādu vairā-
kām valodām kopēju sakāmvārdu ir
daudz. Latviešiem, kā tuviem līelās
krievu tautas kaimiņiem, ir ļoti daudz
izteicīenu, parunu, sakāmvārdu, kuri
sastopami krievu valodā un aizgūti no
tās, piemēram, «по уши в долгу» —
līdz ausīm parādos; «весь и волос в
долгу» — parādos līdz matu galim;
«долг платежом красен» — samaksa
grezno parādu; «ломать голову» — laužīt
galvi; «поднять на зубок» — pemt
uz zoba; «вздосаком не тронуть» —
neaizskart ne matu; «как на ладони» —
kā uz delnās, «одной ногой в могиле» —
ar vienu kāju kapā; «сколько голов,
столько умов» — cik galvu, tik prātu;
«от судьбы не уйдешь» — no likteņa
neizbēgsi.

Treskārt, idiomās tautas valodā ieviešas no grāmatām. Piemēram, no M. Saltikova-Sēdrina grāmatas «Дневник провинциала» krievu valodā ieviešies izteiciens «чужая долина». No I. Krilova fabulām — «Тришкин кафтан» kā krievu, tā latviešu valodā pazīstams «lača pakalpojums» u. c. No brāļu Kaudzišu «Mérnieku laikiem» latviešu valodā ieviešies izteiciens «iet kā pa Sītavu», «bez kaušanās pasaule nevar pastāvēt» u. c.

No šeitā redzams, ka daudzi īpaši izteiksmīgi, parunas, sakāmvārdi ir valārkāim tautām kopēji. Tomēr daudz vairāk būs tādu īpašu izteiksmju, parunu, sakāmvārdu, kas pieder tikai vienai tautai, kuru cieši saistīti ar vienas tautas vēsturiskajiem, sociālajiem, sabiedriskajiem un ģeogrāfiskajiem apstākļiem. Tautām, kas dzīvo tālajos ziemeļos, nebūs pazīstams sakāmvārds «Ābols nokritis tālu no ābeles», jo tālajos ziemeļos ābeles neaug. Latviešiem savukārt nav un nevar būt parunu vai sakāmvārdu par vaļiem, ziemeļbrīežiem vai dienvidzemju faunu vai floru. Citām tautām, piemēram, nevar būt parunas «Ists kā Pīlītenes bez-

mēns» vai arī šādu krievu parunu un sakāmvardu: «Пропал как швед под Полтавой»; «Незаданный гость хуже татарина»; «Со своим самоваром в Тулу не ездит». Jo tie cieši saistīti ar Krievijas vēsturi un specifiskajiem sabiedriskajiem apstākļiem.

Tiesi nem izteicieniem, sakāmvārdiem, parunām, kas pieder tikai vienai tautai, piemīt joti spilgtas nacionālas, vēsturiskas un īpatnējās sabiedriskās dzīves iezīmes. Šādas parunas, sakāmvārdi un īpaši izteicieni tāpat kā citas tautas tradīcijas atsedz tautas domas, spriedumus, uzskatus un novērojumu īpatnības.

Mākslinieks, gleznodams portretu, nemaz nelielo krāsās, kas precīzi atbilstu krāsām dabā, gleznotais «nefotografē», bet strādā, izvēlēdamies un pasvītrodams raksturīgākās modeļa sejas līnijas un iezīmes. Un tomēr labs portrets ir pareizāks, istāks un tuvāks oriģinālam nekā fotogrāfija.

Liekas, ka tāpat ir ar rakstnieka darbu. Ar dažiem labi izmekātiem vārdiem, metaforām, epitetiem, idiomām rakstnieks savam darbam piešķir īpašu ko'loritu, īpašu noskaņu, ar šiem pašiem līdzekļiem autors raksturo savus varoņus, atklāj viņu dvēseli, viņu dabu un tēksmes. Turklāt, jo rakstnieks ir lielāks mākslinieks, jo mazāk tam vajag līdzekļu savu no'liku sasniegšanai. Laba rakstnieka darbā visi vārdi ir izvēlēti ar lielu rūpību. A. P. Čehovs apgalvo, ka māksla neesot rakstīt, bet nevajadzīgo nosvītrot. Atcerēsimies J. Raiņa lugu «Jāzeps un viņa brālī». Val Raiņim vajag daudz vārdu, lai raksturotu Jāzepa brājus? Taču, jo ekonomiskāks ir autora stils, jo svarīgāks, nozīmīgāks kļūst katrs vārds.

Idioms, īpaši izteicēni, parunas, sakāmvardi, ir valodas krāšņums. Tie padara valodu greznu, gleznatnu, raksturīgu un zīmīgu. Ja daļi literatūras

KINOFILMAS LAUKIEM

PSRS Kultūras ministrijas Kinofili-
kācijas un kinofilmu iznomāšanas gal-
venā pārvalde leņģerjami pārlēlina lauk-
salmniecības jautājumiem veltītu filmu
izlaidumu.

No Maskavas uz dažādiem mūsu ze-
mes rajoniem 1.600 kopijās nosūtīts
jaunā krāsaina popularizātniskā ki-
nožurnāla «Lauksaimniecības jaunumi»
9. num., kurā stāstīts par Piemaskavas
kolchozu pieredzi kartupeļu un dārze-
ņu stādīšanā kvadrātligzdās. So kino-
dokumentu, par kuru speciālisti atzinīgi
atsaukušies, izlaiž vairāk nekā 2 tū-
kstos eksemplāros. To dublē savienoto
republiku tautu valodās. Tas dos iespē-

ju līdz pavasara sējas sākumam kino-
žurnālu izrādīt visos lauku kinoteātros.
Pārlēlētās tīrās iznāk filmas
«Kolchozu priekšsēdētāju skola», «Lau-
ku mehanizatoru skola», «Kā panākt
augstus izlaidumus» u. c. — pavisam
15 jaunas kinofilmas par lauksaimnie-
cību. Līdz gada beigām pārkāps un
izlaidīs desmit labākās agrāko gadu
filmās par lauksaimniecību.

PSRS Kultūras ministrija izlēmusi
pasākumus, kā plašāk demonstrēt fil-
mas par kolchozu lauku pirmrindnieku
sasniegumiem. 1954. gadā vairākos
tūkstos lielu ciemu līdzšinējo ceļojo-
šo kino vietā lēris tēlas stacionārām
kinoiekārtām.

Tūkstoš koncertu gadā

Leņģingradas apgabala filharmonija
spraudusi sev uzdevumu sniegt kolcho-
zos līdz tūkstotim koncertu gadā.

Agrāk filharmonijas muzikālo un
muzikāl literāro lektoriju darbība ne-
sniegās tālāk par rajonu centriem.
Tagad lektoriji tiek atvērti tieši ciemos.
Tie iepazīstina kolchozniekus un lauku
inteligenci ar klasiskās un padomju
muzikas, kā arī literatūras labākajiem
paraugiem.

Kolchozu lauku apkalpošanā piedalī-
ties filharmonijas Rimska-Korsakova
vārdā nosauktais kvartets, Krievu kokļu
ansamblis un Operas grupa.

Jaunu repertuāru sagatavo filharmoni-
jas drāmas ansamblis, miniatūru
ansamblis un leļļu teātris.

Septembrī filharmonijas estrādes
brigādes bija izbraukušas uz Volosovas,
Kingisepas, Podporožjes, Slancu, Lo-
deinopoles, Viborgas un Primorskas
rajoniem.

Filharmonija sagatavo mutisko žur-
nālu «Dienas jautājumi», kurā aktieri
iepazīstina lauku klausītājus ar svari-
gākajiem notikumiem valsts dzīvē un
lauksaimniecības jaunākajiem sasnie-
gumiem.

Puškina tēli Muzikalās komedijas teātri

Ar N. Adujeva un N. Kovnera
«Akulinas» iestudējumu uz Latvijas
PSR Valsts Muzikalās komedijas teā-
tra skatuves pirmoreiz parādās ģenlālā
krievu rakstnieka Puškina tēli. Dra-
maturģijas klasiku darbi visai plaši
izmantoti operā, baletā un kinematogrā-
fijā, kurpretim muzikalās komedi-
jas žanrā tie likti lietā tikai retumis.
Mūsu Muzikalās komedijas teātri līdz
šim redzēti tikai Goldoni «Mirandoli-
nas» un Gogola «Soročinas gadatir-
gus» muzikāl dramatiski iestudējumi,
un nevar teikt, ka tie būtu sevišķi iz-
devušies. Tāpēc pamatots bija bažas
lirms «Akulinas» izrādes: vai teātra
kollektīvam būs sekmīgas kaut cik
veiksmīgi atrisināt tik grūto uzdevu-
mu — likt skatītājam un klausītājam
sajust Puškina mākslas īpatnējo kolo-
ritu.

Izrādes gaitā šīs bažas soli pa solim
izšķīst. Vispirms jau, sākot ar uvertūru
(ko citādi disciplinētais un saskani-
gais, T. Vēja vadītais orķestris spē-
mazliet sasteigti), valdzina N. Kovne-
ra muzika. Visa atzinība pienākas arī
teksta autoram N. Adujevam, kas pirms
3 cēlienus sīzietiski galvenajā līnī-
jā pilnīgi ved Puškina noveles «Jaun-
kundze zemniece» ietvaros, bet pēdējā
cēlienā ievieš jaunā sarežģītā un to
atmežģojums nekādā ziņā nejauc
kopīgo noskaņu. Ar labu gaumi iesais-
tīts papildu personažs, dramaturģiski
veikli pastiprināts novelē izteiktais
protests un ironija pret ārzemniecisku-
ma (šai gadījumā angļiskuma) dīvēnā-
šanu, noniecinot savu, krievisko.

Liels rakstnieka un komponista pa-
nākums ir viengabalaina plūduma sa-
sniegšana darbības risinājumā tiklab
ar runāto, kā ar dziedāto tekstu. Arī-
ja, dueti un kori nav tikai cilvēku
emociju izteicēji, nekādā gadījumā tie
nav iesprausti «numuri», kādus gan-
driz bez izņēmuma rodam Rietumu
operetēs. Arīja virza darbību uz priek-
šu tāpat kā realistiskā attaisnots mono-
logs, koris — kā masu skaits lugā.
Un tāpēc nekādā nav piedodams, ka
atkal atkārtojas Muzikalās komedijas
teātra vecāko nelaime: neskaidras
dīkelijas dēļ klausītājiem bieži tiek se-
cen dziedātājs teksts, un arī runāto
brīžam kavē saprast te pārkārtotais
orķestris, kas tai brīdī domāts tikai kā
darbības fons, te čāla skatuves dīben-
plānā. Tieši šai darbā teksts ir ļoti
svarīgs un viscaur mērķtiecīgs. Pie-
tulkošanas A. Kārklīgas darba atzīmē-
jams, ka viņai ticami veicies latviskot
vairākas grūtas vārdus spēles, bet daž-
viet lievisies burtiskums («kur viņai
būs labāks pāris»). Ja arī Liza saka,
ka labi prot «šeļenes izloksni», bet
Aleksejs «runā savādāk», taču starp
atsevišķu personu runas veidu nekādas
atšķirības nemana, atskaitot miss Zak-
sones angļisko akcentu, kas pie tam
nav viscaur izturēts. Šai ziņā ko
padomāt gan tulkošanai, gan režijai un
aktieriem.

LPSR un CAPSR Nopelniem bagā-
tajam māksliniekam B. Praudīnam
muzikālā komedija nav parastais darbs

lauks. Bet nevar teikt, ka šis apstāklis
būtu nācis izrādē par jaunu, drīzāk
pat otrādi: daudziem tēlotājiem krietni
vien mazumā gājuši operetiskie štamp-
i, kuru mūsu Muzikalās komedijas
teātra inscenējumos parasti ir visai
daudz. Kā atsevišķos tēlojumos, tā vi-
sas izrādes kopumā spēts liels solis uz
priekšu patiesi realistiskā spēles veida
apgūšanā; tieši tāpēc sevišķi duras acīs
tie aktieri (J. Pirvics, M. Troļmane,
daži epizodisku lomu tēlotāji), kuru
sniegums iet pāri mākslinieciskās ka-
rikatūras robežām. Labi B. Praudīns
un režisors asistents L. Liepa iezīmē-
juši personaža šķīsmo piederību, pa-
reiz izturēta izrādes ritms. Puškina
darbības būtisko atmosfēru izteikti ļoti
palīdz Nopelniem bagātā mākslas dra-
binieka A. Egļiša veidotais dekorati-
vais ietērps, īsti krieviska aīnava at-
klājas 2. cēlienā, Muromska «anglīs-
kais dzīves veids» ļoti raksturīgi izlei-
cas 3. cēlienā tēlas iekārtā. Augstā
līmenī baletmeistars H. Tangļjevas-
Birnleces padarītais, no kā īpaši gri-
bētos izcelt meiteņu poetisko deju
1. cēlienā.

Centrālās lomas — Līzu un Alekse-
ju — tēlo L. Sniedze un H. Mi-
siņš. Ja Sniedzes dziedājums līdz
šim aizvien bijis ievērojami pā-
rāks par tēlojumu, tad tagad jā-
atzīst, ka jaunā māksliniece jūti-
mā progresējusi arī kā aktrise: tik
grūti, pārejām bagātā lomā tas sevišķi
redzams. Visvairāk viņai darba vē-
lē priekšā pie runas niansēšanas. H. Mi-
siņa pazīstamā kā vienu no kolektīva
talantīgākajiem komiķiem; šķiet, tikai
tas apstākļi, ka teātrim patlaban pil-
nīgi trūkst jauno varoņu lomu tēlotā-
ju, pamudinājis režiju izvēlēties viņu
par Alekseju, ko Misiņš notēlo ko-
rekti, bet ne vairāk.

Abus «sākumā naidīgos muīžnie-
kus» Berestovu un Muromski — ak-
tieri J. Zile un E. Zveja zīmīgi rak-
sturo kā ekspluatatoru šķiras pārstā-
vjus, tai pašā laikā izteicot katru in-
dividuoāo savdabību. Zvejai tikai derētu
izvēlēties citu masku — pašreiz angļis-
kais Muromskis ir māt matā vācu ba-
rons Mēvenstērnš.

Pašu plevīcīgāko tēlu izrādē sniedz
S. Kokāne Istabenes Nastjas lomā: tā
ir vienkārša dabiska, jauka krievu me-
tene, gaišs dabasbērnš, kas ikrēiz, ska-
tūvē parādottes, īenes sprāgumu. Maz-
liet nelīdzinātš vietumis viņas dzie-
dājums. Salīdzinot ar Kokānes tēloju-
ma patiesīgumu, viņas partneris
K. Steinbergs otra lielākā vienkāršās
tautas pārstāvja — Stepana — lomā
šķiet samākslots, arī dziedājumā ne-
brīvis; isti atraisās un spīgti iezīmējas
Steinberga Stepanš tikai pēdējā cē-
lienā.

Izrādē ir arī virkne citu iezīmīgu
tēlu.

Tā kā Muzikalās komedijas teātris
visumā veiksmīgi interpretējis Puški-
nu, radot savu šā gada pilnvērtīgāko
iestudējumu, grības cerēt, ka redzēšim
šai ansambļa tvērumā arī kādu latviešu
klasikas darbu.

V. Vītolds

Vēsturisks notikums
pasaules arodkustībā

Sekojoš Vispasaules arodbiedrību
federācijas aicinājumam, š. g. 10. ok-
tobrī Vinē sanāca III Vispasaules arod-
biedrību kongress. Šajās dienās Vinē
pievērsta miljonu darbaļaužu uzmanī-
ba. Darbaļaudis dzīvi interesējas par
kongresa darbu. Apsveikumus un pa-
zīpojums par plevienošanos kongre-
sam nosūtījušas 96 valstu arodbiedrī-
bu organizācijas, 74 nacionālie arod-
biedrību centri un 245 atsevišķu
nozaru un vietējās arodbiedrību organi-
zācijas. Kongressā pārstāvēti apmēram
85 miljoni visu profesiju un visu vir-
zienu darbaļaudis. Kongresa sagatavo-
šanā daudzās zemēs organizēja speciā-
las komitejas, notika neskaitāmi mitiņi
un sapulces, kur izvirzīja kongresa
delegātus.

Atšķirībā no visiem līdzšinējiem
Vinē sanākušais III Vispasaules arod-
biedrību kongress ir darbaļaužu vien-
nības kongress. Tajā piedalās visu
pasaules arodbiedrību organizāciju
pārstāvi. Viņiem visiem ir vienādas
tiesības brīvi izteikt savas domas un
iesniegt kongresam izskatīšanai savus
priekšlikumus.

Kongressu atklāja Vispasaules arod-
biedrību federācijas priekšsēdētājs
Džuzepe di Vitorio. Savā runā viņš
teica:

— Mūsu kongresa godpilnais — tā
vēsturiskais uzdevums ir norādīt ceļu
pārejai uz augstāku pakāpi visās pa-
saules darbaļaužu masu vienotajā cīņā
par labklājību un par mieru.

Runājot par tautu centieniem pēc
miera, pēc ekonomiskā un sociālā pro-
gresā, par arodkustības attīstību ko-
loniālās un puskoloniālās zemēs, dau-
dzu tautu pārstāvi izteica dziļu pārie-
cību, ka galvenais līdzeklis cīņā pret
iekšzemes reakciju un ārzemju imperiā-
lisma jūgu ir darbaļaužu masu vien-
otība.

11. oktobra vakara sēdē piešu runu
teica padomju arodbiedrību delegāci-
jas vadītājs N. M. Sverņiks. Atzinis,
ka VAF autoritāte un ietekme darba-
ļaužu masās ievērojami pieaugusi,
biedrs Sverņiks kongresa delegātus ie-
pazīstināja ar padomju arodbiedrību
panākumiem darbaļaužu materiālā stā-
vokļa uzlabošanā. Savas runas nobeigū-
mā padomju delegācijas vadītājs teica:

— Miera saglabāšanā ieinteresētas
visas pasaules tautas un vispirms strād-
nieku šķira, darbaļaudis, no kuriem
karš var prasīt tikai jaunus upurus
un ciešanas. Lai tad ir stipra un nesā-
trināma visu zemju strādnieku šķi-
ras savienība cīņā pret kara kurlnā-
jiem, par miera saglabāšanu un nostip-
rināšanu visā pasaulē, par darba tau-
tas laimi!

MASKAVAS
PADOMES VĀRDĀ NOSAUKTA
MASKAVAS DRAMAS TEĀTRA
VIESIZRĀDES BULGARIJA

Maskavas Padomes vārdā nosauktais
Maskavas Dramas teātris, kas sākarā ar
Bulgārijas un PSRS draudzības mēneši
viesojas Bulgārijā, Sofijā izrādīja Bila-
Belocerkovska «Vētru», Šekspira
«Otello», Surova «Ausmu pār Maskā-
vu», Lermontova «Maskaradi» un citas
sava repertuāra lugas.

Sofijas iedzīvotāji dzīvi interesējas
par padomju teātra izrādēm.

Teātra mākslinieki sniedza arī kon-
certus Bulgārijas galvaspilsētas uzpē-
nimos un klubos.

14. oktobrī Maskavas Padomes vārdā
nosauktais teātris devās braucienā pa
republiku. Tas apmeklēs Plovdivu,
Gabrovu, Stajina pilsētu, Plevnu
Blagojevgradu un Rusu.

MASKAVĀ IERADIES
BULGARIJAS VALSTS OPERAS
UN BALETA TEĀTRA KOLEKTĪVS

10. oktobrī uz viesizrādēm Maskavā
ieradās Bulgārijas Valsts operas un
baleta teātra kolektīvs.

Kijevas stacijā viesus sagaidīja
PSRS Kultūras ministrijas pārstāvi.
Maskavas teātru aktieri, komponisti,
mākslinieki. Sagaidītāju vidū bija
Bulgārijas Tautas Republikas Pagaidu
pilnvarotais lietvedis PSR Savienībā
V. Velkovs un vēstniecības darbinieki.

Bulgārijas mākslas darbiniekus ap-
sveica PSRS Kultūras ministrijas
Mākslas lietu galvenās pārvaldes
priekšnieka lietnieks N. Tverdochle-
bovs, PSRS Lietā teātra direktors
KPPSR Nopelniem bagātais mākslas
darbinieks A. Apšimovs.

Atbildes runas teica Bulgārijas Tau-
tas Republikas zinātnieks, mākslas un
kultūras lietu komitejas priekšsēdētāja
vietnieks S. Vasevs un Bulgārijas
Valsts operas un baleta teātra direktors
professors V. Stojanovs. Viņi pateicās
par sīlto un sīrsnigo uzņemšanu.

Pa mūsu rakstu pēdām

„Par arhitektūras mantojumu“

Ar šādu virsrakstu mūsu laikraksta
š. g. 13. septembra numurā bija ievē-
lots B. Artmaņa raksts, kurā starp
citu kritizēta LPSR Zinātņu akadē-
mijas Arhitektūras un celniecības insti-
tūta darbība arhitektūras mantojuma
pētīšanā.

Esam saņēmuši LPSR ZA Arhitek-
tūras un celniecības institūta direkto-
ra A. Māļmeistara atbildi, kurā teikts:

«Rakstā atzīmēts, ka «Arhitektū-
ras un celniecības institūts visā savā
pastāvēšanas laikā nav publicējis ne-
vienu darbu par arhitektūras vēstu-
riskā mantojuma problemām, ne vispār
par Latvijas arhitektūras vēstures jau-
tājumiem». So pārmetumu atzīstam
par pamatotu un pelnītu. Par atrausa-
nos no dzīves izvirzītajām prasībām
institūts savā laikā jau kritizēts un
sperti soli šāda stāvokļa likvidēšanai.
Pirmā kārtā institūta darba plānā uz-
ņemta tema «Latvijas PSR arhitektū-
ras vēsture».

Pašlaik tiek veikti temas izstrādāša-
nas priekšdarbi — sastādīta programma
un vākti materiāli. Neskatoties jautā-
jumu izdiskutēšanai un koordinācijai
esam leplānojuši līdz gada beigām sa-
saukt Baltijas republiku arhitektūras
vēsturnieku konferenci ar Maskavas
pārstāvju piedalīšanos. 1954. gadā pa-

redzēts nobeigt «Latvijas PSR archi-
tektūras vēstures vispārējā apskata»
pirmo, 1955. gadā — otro puši. Darbs
pēc tam tiks turpināts un noslēgsts
ar «Latvijas PSR arhitektūras vēstu-
res» pilna kursa izdošanu 1960. gadā.

Skaids, ka darba gaitā uzkrāsies da-
žādi materiāli un izvirzīsies interesanti
jautājumi. Ar tiem paredzam republi-
kas architektu rāmi iepazīstināt ie-
priekšēju publikāciju veidā laikrakstos
un žurnālos, negaidot vēstures kursa
pilnīgu nobeigšanu.

Viens no apstākļiem, kas neapšauba-
mi kavē arhitektūras sektora darba
plašu izvēršanos, ir ierobežotais štatu
vienību skaits. Arhitektūras sektorā
ir četri zinātniskie līdzstrādnieki; divi
no tiem strādā pie aktualās kolchozu
ciematu plānošanas temas un tikai
divi — pie arhitektūras vēstures
problemām.

Pieskaroties rakstā iztirzātajam ie-
rosinājumam, ka Arhitektūras un cel-
niecības institūtam aktīvi jāiesaistās
Vecrīgas rekonstrukcijas plāna izstrā-
dāšanā, A. Māļmeistars atzīmē, ka par
šo pilnīgi pamatotu un pareizo leroģi-
nājumu institūts varēs domāt tikai
tad, ja izdosies attiecīgi papildināt
štata vienības ar zinātniskajiem līdz-
strādniekiem.

Gleznu reprodukciju apraksti žurnālā „Zvaigzne“

Labā krāsaina reprodukcija, kas dod
iespēju iepazīties ar izcilēm mākslas
darbēm, ir nozīmīgs masu māksli-
nieciskās kultūras audzinātājs. Tādēļ
apsveicams žurnāla «Zvaigzne» pasā-
kums katrā numurā reproducēt
gleznas.

Jāatzīmē, ka, neskatot dažus izpē-
mumus, pakāpeniski uzlabojas repro-
dukciju kvalitāte. Atsevišķas krāsas
jau gaitas precīzāk un nekropļo zi-
mējumu, augusi toņu bagātība, kā arī
kļuvis pārliecīgāks un tīrāks gleznas krā-
su atveidojums. Tomēr šeit vēl daudz
jāstrādā. Līdz šim pavisam vāji re-
produkcijas saskatāma gleznu māksli-
nieciskā apdare, otas vīclēnu raksts.
Tās nespēj vēl attēlot mākslas darbā
raksturoto materiālitāti. Tā I. Repina
gleznas «Aizkrācēši» rakstā vēstuli
turku sultanam» (1953. g. 3. num.)
reprodukcija ne tuvo nav līdzīga
tam vienojošās dūmakas ietītajam ka-
zaku nometnes skatam ar bagāti un
dziļi psiholoģiski atrisinātajiem kaza-
ku tēliem, kurā ne tikai katra kustī-
ba, sejas izteiksme, bet katra kroka
apgērbā un viss cits ir krievu realistis-
kās glezniecības formas klasisks pa-
raugs.

Labī, ka žurnāla «Zvaigzne» redak-
cija sniedz ne tikai reprodukcijas, bet
pievieno tām arī īsus aprakstus, tā
audzinot vispārējās tautas masās
pareiznot izpratni par tēlotāju mākslu,
tās meistariem un viņu radošo darbu.
Tomēr aprakstos vēl sastopami trūkumi
un kļūdas, ko nedrīkst neļēvērot. Pie-
mēram, rakstot par F. Surpīnu
(1953. g. 5. num.), sniegti tikai glezno-
tāja sausi biogrāfiskie dati. N. Komrassa
aprakstā par F. Rešetņikova gleznu
«Atkal divnieki» (1953. g. 11. num.)
nav pat pieminēts gleznas nosaukums.
Autors diezgan neveikli noāsisjis glez-
nas darbību, neuzsvērdams darba gal-
veno domu — padomju ģimenes vese-
līgo un aktīvo audzināšanas metodi.
Viena bērna neveiksme mācībās sa-
trauc visu ģimeni. Mākslas darbs iz-
teic visus tos faktorus, kas novērsis
neseksmību: mātes rūpes un gādību,
mazā brāļa izsmieklu, māteles stingrās
prasības un disciplīnu. Par gleznas
māksliniecisko apdari N. Komrass nav
minējis ne vārda.

A. Egļiša rakstā par J. Federu
(1953. g. 12. num.) labi parādīta mā-
kslinieka izgaums, skola, krievu labā-
ko alnāvisti ietekme uz viņu, bet nav
reproducēto gleznu apraksta un vērtē-
juma.

Vājāki par pārējiem ir Vi. Ziedaņa
apraksti. J. Rozentāla gleznu «Uz lieve-

ņa» (1953. g. 17. num.) Ziedānis div-
kārt nosaucis par agrinā daiļrades pe-
rioda darbu, kas ir kļūdains. «Uz lie-
veņa» neapšaubāmi ir J. Rozentāla
realistiskā glezniecības posma darbs,
tāpēc nevar to datēt ar agrinā. Uz
gleznas nav datums. Muzeja katalogā
VI. Ziedānis nepareizi to datējis ar
1896. gadu. Sīkāk pētīt parakstu un
gleznojuma veidu; redzam, ka glezna
pareizi datējama ar šā gadsimta pirma-
jiem gadiem. Galvenais pamatojums,
ka glezna datējama ar 1903. vai
1904. gadu, ir tas, ka gleznā attēlotā
māte ir Rozentāla sieva Elija Rozen-
tāle un zīdānītis — viņu vecākā mei-
ta, kas dzimusi 1903. gadā.

Skatīta ziņā visvairāk reprodukciju
aprakstu ir J. Pujātam. No tiem dažī,
kā I. Repina gleznai «Aizkrācēši» rak-
sta vēstuli turku sultanam», pareizi
parādā mākslas darba nozīmi laikme-
tā, kad tas radies, tā sociālā esānāto
saturu, nacionālo mākslas darba for-
mu, gleznas rašanās periodu māksli-
nieka daiļradē, viņa darba metodi, īsu
biogrāfiju, galveno darbu nosaukumus,
sadalītus pēc tematikas, kā arī atzīmē
mākslinieka darbu nozīmi padomju
skatītājam. Labi analizēta arī I. Re-
pina studija «Dziedošais zemnieks»
(1953. g. 18. num.) un O. Skulmes
klusā daba «Ceriņi un ķirši»
(1953. g. 11. num.). Daudzos aprak-
stos, it īpaši V. Perova «Putnu ķē-
rājos» (1953. g. 2. num.), V. Purviša
«Pēdējā sniegā» un «Martā» (1953. g.
4. num.), trūkst plānvērdības, au-
tors apmierinās ar dzejsku saturu
izkāstu, nemaz val gandrīz nemaz ne-
iztirzājot māksliniecisko formu. Jāte-
hīst arī pret valodas samākslojumi. Tā
J. Pujāts valrakstā «paver pāšu tpu
galeriju» vai «paver spīgtu tautas tpu
galeriju». «Iedzīsku saturu atklāj
meistarīgā formu valodā», «skanīgā
krāsu valodā», «sulīgā krāsu valodā».
Visa šī «vārdu galerija» varbūt arī
gudri skan, bet nedod lasītājam
skaidru priekšstatu par teikto.

Par paraugu, kā rakstīt īsus re-
produkciju saturu un formas izkāstus,
var atzīmēt A. Lapina vērtējumu
J. Rozentāla gleznai «No darba»
(1953. g. 13. num.), kas vispirms saista
ar savu sīrsnigo attieksmi pret māks-
linieku un viņa darbu, laikmetu un
laudīm, ko attēlo gleznā. Šis apraksts
norāda mākslas darba audzināšo nozi-
mi mūsu skatītājam, atzīmē gleznas
vēsturi. Pie tam A. Lapins raksta
tīrā, vienkāršā, skanīgā valodā.

T. Holapina

Jaunas grāmatas

Latvijas Valsts izdevniecības apgādā iznākušas šādas jaunas grāmatas:

A. Serafimovičs. Izlase. 542 lpp., 10000 eks., Rbl. 12,75.	V. Safonovs. Bezballiba. 52 lpp., 7000 eks., Rbl. 1,70.
K. Krauliņš. J. Raiņa dzīve un darbība. 276 lpp. + 9 ielīmējumi, 5000 eks., Rbl. 9,40.	V. Osejeva. Burvju vārdnīca. 24 lpp., 10000 eks., Rbl. 0,30.
Michailo Steļmachs. Dīze- nā saime. 772 lpp., 8000 eks., Rbl. 21,10.	N. Leskova. Stāsti. 252 lpp. + 8 ielīmējumi, 10000 eks., Rbl. 8,—
S. Ščipačovs. Mājīņa Sušenska. Poema. 16 lpp., 5000 eks., Rbl. 1,15.	Ivans Bagmuts. Suvoroviča Kriņčņija laimīgā diena. 168 lpp., 10000 eks., Rbl. 3,55.

Jaunatnes teatra latviešu trupa iestudējusi čehu rakstnieka I. Tila pasaku lugu «Strakonice dūdinieks». Attēla: E. Baldiņa (Dorožka) un E. Liepiņš (Svanda). V. Lavrentjeva uzp.

DZĪVES AUGŠUPEJAI

Augstāk par visu Komunistiskā partija stāda rūpes par padomju cilvēku. Visi skaistāki, viss labāki, ar ko bagāta mūsu zeme, veltīti cilvēkam, viņa labklājībai. Tādēļ mūsu rūpniecības darbiniekiem izvirzīts grandiozs uzdevums — jau tuvākā laikā panākt strauju pagriezienu tautas patēriņa priekšmetu ražošanā. Biedrs G. M. Maļenkova PSRS Augstākās Padomes plenārijā teica: «Padomju tautai ir tiesības prasīt no mums un vispirms no rūpniecības darbiniekiem, kas ražo masu patēriņa priekšmetus, labi nostrādātus un augstvērtīgas preces. Mūsu pienākums ir ar darbiem atbildēt uz šo prasību.»

Tas ir atbildēt uz godpilns uzdevums. Kā tas tiek pildīts mūsu republikā, redzam Zinātnes un tehnikas namā atklātajā LPSR Vietējās un kurināmā rūpniecības ministrijai pakļauto uzņēmumu tautas patēriņa ražojumu izstādē.

Jau vairākas dienas izstādē apmeklē daudz mūsu republikas darbaudis, mājsaimnieces, zinātnes un kulturas darbinieki, studenti un skolu audzēkņi. Viņi no sirds priecājas, redzēdami, ka tautas patēriņa ražojumu sortiments ievērojami paplašinājies, ka paveikts liels darbs šo ražojumu kvalitātes uzlabošanā.

Lūk, — jaunapgūstamo ražojumu stends. Popova vārdā nosauktā rūpnīca paredzējusi 1954. gadā ražot pārsnāšanos piecāmputu radiouztvērējus, kas valdina ar savu ārejo apdari un praktiskumu, kā arī televīzijas aparātus, kam ekrāns būs divreiz lielāks nekā stendā redzamajam Leningradas modelim. Rūpnīca «Kvēle» apgūst ekskavatoru, autosternu un daudz citu mehānizēto rotaļlietu ražošanu.

Apmeklētājus iepriecina Rīgas porcelāna un fajansas fabrikas ražojumu bagātīgais stends. Izdomas plašums, rūpīga mākslinieciska apdare raksturo daudzās servīzes un priekšmetus. Redzams, ka tos darinājušas prasmiņas rokas, kas darbam pieleis ar lielu mīlestību. Ievērojami paplašinājies arī mājsaimniecības piederumu sortiments. Fabrikas «Darba spars» stendā redzami vairāki mazgājamo bļodu, spaiņu, dažāda lieluma alumīnija katliņu un citu mājsaimniecības piederumu paraugi. Izstādē plaši pārstāvēti rajonu rūpniecības ražojumi, kas uzskatāmi liecina par vietējās rūpniecības vienmērīgu attīstību visos mūsu republikas rajonos. Gaumīgas ir Liepājas tekstilgaldniecības rūpniecībā ražotās uzvalku drānas. Te jūtama tieksme izvirzīties no patērētāju gausai neatbilstošas bezkrāsainas pelēcības.

Nenoliedzot mūsu rūpniecības krietnos panākumus daudzveidīgos, augstvērtīgos produkcijas ražošanā, tomēr jāatzīst, ka izstādē redzam vēl daudz novecojušu, kā arī pavisām nostrādātu ražojumu. Padomju laudis mīl gērties skaisti, vienkārtīgi un ērti. Viņi neaiziet līdz tam smieklīgajam modes gaļējām, kas valda buržuāziskajos Rietumos, bet arī neces pavisām darinātus, bezgaumīgus tērpus. Kirova rajona rūpniecībā ražotais virsēšu uzvalks, kas pasūts no diezgan labas vilnas drānas, piemērots vairāk Blaumaņa lugu personāžam nekā mūsdienu patērētājam. Acīm redzot rūpniecībā vadība nav saņēmusi, ka uz lētuma rēķina nedrīkst iet kvalitāte. Vispār jāatzīst, ka gatavie apģērbi izstādē pārstāvēti pārāk tūcīgi. Apmeklētāji negūst nekādu

priekšstatu par šo svarīgo patēriņa ražojumu pieauguma iespējām. Līdzīgs stāvoklis ir arī mēbeļu stendā. Vairāku rajonu rūpniecībai par «jāmo zirdziņu» kļuvis tachtas «Lira» modelis. Jāautā, vai rūpniecībai vēl ilgi nodomājuši samierināties ar tādu vienmuļību mēbeļu ražošanā? Labāk nostrādātā varēja būt arī Sarkanarmijas rajona rūpniecībā izstādītā bērnu gultina. Neraugoties uz to, ka gultņai ir interesants, moderns atveids, labo iespaidu bojā neļidzeni, bieži noklātā krāsa.

Ja pašķirta izstādes atsauksmju un ierosinājumu grāmatas, tad daudzās no tām darbaudis pamatoti jautā, — kur var iegādāties stendos redzamos izstrādājumus? Piemēram, Staļina rajona rūpniecības ražo septiņu paraugu šleivšu ādas cimdus. Apmeklētājs ilgi un atzinīgi aplūko glitos, ar labu gaumi darinātos cimdus pārus, un nebūt nav jābrīnās, ka neviens viņam visām rodas viens un tas pats jautājums:

— Sakiet, lūdzu, kur var nopirkt šos cimdus?

— Mūsu rūpniecībā veikalā un arī... universālveikalā, — nedroši atbild kombināta pārstāvis.

— Bet veikalos tie nekad nav atrodam!

Pārstāvis atbildes vietā parausta plecus.

— Cik daudz pāru jūs mēnesī ražojat? — turpina izjautāt apmeklētāja.

— Mēs ražojam 250—300 pārus. Tas, protams, ir pārāk maz, — atzīstas pārstāvis.

— Kas jums traucē ražot vairāk?

— Sieviešu ādas cimdus ražošanai izlieto kazu un jēru ādas. Diemžēl šīs izejvielas mums piegādā nepietiekamā daudzumā.

Tamīdīgās sarunas var dzirdēt arī par apaviem. Stendos redzami sieviešu kurpju paraugi pa lielākaļ daļai ir vaj nu uz ļoti augstiem, vai ļoti zemiem papēžiem. Apmeklētājs jautā, kādēļ neražot kurpes ar trīsceturtdaļ papēžiem, kas ir pieņemamāks kurpju veids ikdienas valkāšanai. Tāpat arī virsēšu kurpes ar kožemita zoli, kas plaši pārstāvētas rajonu rūpniecībai stendos, nespēj iepriecināt patērētājus. Jo viņi labi zina, ka tos veikalos grūti atrast un ja ir, tad nesalīdzināmi zemākas kvalitātes.

Par visiem šiem trūkumiem būtu nopietni jāpdomā gan Vietējās un kurināmā rūpniecības ministrijas, gan taj pakļauto uzņēmumu vadošajiem darbiniekiem. Ja darbaudis, kas pēc darba iegriežas veikalā, lai iegādātos sev nepieciešamo priekšmetu, neatrod tieši to, kas visvairāk atbilst viņu prasībām un gausai, viņi atziet no veikala neapmierināti. Mūsu rūpniecības darbiniekiem intensīvi jādomā, jāstrādā, jāatrasa visi savi radošie spēki, lai šādu neapmierinātību pircēju kļūtu arvien mazāk, lai visdažādākie tautas patēriņa priekšmeti būtu vienmēr vajadzīgā daudzumā.

Cerams, ka Zinātnes un tehnikas namā rīkotā tautas patēriņa ražojumu izstāde pakāpos ne vien kā jauno ražošanas sasniegumu demonstrējums, bet arī kā ierosināša pieredzes apmaiņa starp uzņēmumiem. Ja rūpniecības uzņēmumu darbinieki vēl vērīgāk uzklausa tautas prasības, ja vēl pamatīgāk apsvērs visas savas iespējas, tad nav šaubu, ka jau tuvākā laikā mūsu veikalos parādīsies jaunas, skaistas preces, kas gūs visu patērētāju nedalītu atzinību.

A. Sondors

ŠONEDĒL

Sodien Būvstrādnieku centrālajā klubā, Sarkanarmijas ielā 10-a, Cēsu rajona kultūras nama dramatiskā kolektīva viesizrādes — V. Sauleskalna dramatisējums «Stacijas uzrauga meitu» (pēc A. Puškina stāsta motīviem). Izrāžu sākums plkst. 14 un 20.

Jaunatnes teātri čehu rakstnieka I. Tila pasaku lugu «Strakonice dūdinieks» pirmizrāde. Sākums plkst. 15.

Operas un baleta teātri latviešu klasiskās muzikas koncerts. Piedalās LPSR Tautas māksliniece, Staļina premijas laureate E. Pakule, LPSR Nopelniem bagātā māksliniece, Staļina premijas laureate A. Ludiņa, operas solisti A. Simsons, A. Pile, M. Fišers, A. Lepe, E. Plūksna, operas solisti L. Siksnā (vijole) un J. Bremšs (čello), koncertmeistare E. Grinberga. Programā J. Vitošs, E. Dārziņš, A. Kaļiņš, E. Melngailis, A. Jurjāns. Sākums plkst. 16.

LRAP Kultūras namā. Amatu ielā 5. LRAP Kultūras nama dramatisma ansambļa iestudējums — P. Čehova «Tēvocis Vāņa». Sākums plkst. 20.

19. oktobrī Filharmonijas koncertzālē KPFSR Nopelniem bagātā mākslas darbinieka, profesora Pavla Serebrjaka (Leningrada) klaviervakars. Programā Bethovens, Rachmaņinovs. Sākums plkst. 20.

20. oktobrī Filharmonijas koncertzālē simfoniskais koncerts. Piedalās LPSR Radio simfoniskais orķestris. Dirģents LPSR Nopelniem bagātā mākslas darbinieks Leonids Vigners. Solists P. Serebrjakovs. Programā Bethovens, Lissts. Sākums plkst. 20.

23. oktobrī Mākslas darbinieku namā Filharmonijas domus sektekta radošā darba vakars. V. Barsova ievadvārds. Sākums plkst. 20.

23., 24. un 25. oktobrī Filharmonijas koncertzālē Leningradas Valsts estrades čigānu ansambļa koncerts. Tautas dziesmas un dejas. Koncertu sākums plkst. 20.30.

KLAUSIETIES PA RADIO

Sveidien, 18. oktobrī, pa viļņi 521,7 m: plkst. 15.30 koncerts ar radioklausītāju sastādītu programmu. Plkst. 16.10 koncerts, veltīts cukurbietu novākšanas pirmindniekiem. Plkst. 18.30 koncerts «Mikla». Plkst. 20.30 literārs raidījums. A. Čehova vienlīdzs «Būvniecība». Pa viļņi 222,4 m: plkst. 19.30 Rimska-Korsakova simfoniskā suita «Scheherazade».

Piektdien, 19. oktobrī, pa viļņi 521,7 m: plkst. 9.00 literārs raidījums. Čehoslovaku rakstnieka Bogumila Ráža teļojums «Skatīties, saule!». Plkst. 20.00 padomju dziesmu ansambļa koncerts. Plkst. 23.00 literārs muzikāls raidījums «Kas pasauļ mums draugu daudz».

Otdien, 20. oktobrī, pa viļņi 521,7 m: plkst. 9.00 literārs raidījums. V. Ažajeva un M. Lukina teļojums «Ceļojuma piezīmes». Plkst. 13.30 koncerts no cikla «Jaunie mākslinieki». Plkst. 20.00 simfoniskā koncerta I daļa pārraide no LPSR Valsts filharmonijas zāles. Plkst. 21.30 muzikālā izglītotošo pārraide «R. Vagners». Pa viļņi 222,4 m: plkst. 19.30 koncerts «Atbildes uz radioklausītāju vēstulēm». Plkst. 21.00 simfoniskā koncerta II daļa pārraide no LPSR Valsts filharmonijas zāles. Plkst. 22.00 literārs raidījums. Mdivani lugu «Kas vainīgs?» radiomontaža.

Trešdien, 21. oktobrī, pa viļņi 521,7 m: plkst. 12.35 J. Kēpiša čello koncerts. Plkst. 19.55 literārs raidījums. R. Blaumaņa lugu «Jaunais gars» translācija no LPSR Valsts Akadēmiskā dramatisma teātra. Pa viļņi 222,4 m: plkst. 21.30 koncerts-pārarna «Emils Dārziņš». Plkst. 22.30 literārs raidījums. S. Kuzmenko teļojums «Lielais plaušums».

Ceturtdien, 22. oktobrī, pa viļņi 521,7 m: plkst. 21.50 literārs raidījums. Abchazu dzejnieka D. Gulia dālrāde. Pa viļņi 222,4 m: plkst. 20.00 literārs raidījums. V. Kļivera stāsts «Sēkls». Plkst. 20.20 Aleksandrova un Matvejeva operete «Kopā ar tevi».

Piektdien, 23. oktobrī, pa viļņi 521,7 m: plkst. 16.30 Jāzepa Medņa stīgu kvartets. Plkst. 19.50 simfoniskā koncerta I daļa. Plkst. 21.50 literārs raidījums. A. Saulieša stāsts «Nelaimis». Plkst. 23.00 radiouzdums «Koncerts kolchoza klubā». Pa viļņi 222,4 m: plkst. 19.30 koncerts ar radioklausītāju sastādītu programmu. Plkst. 20.05 literārs raidījums. O. Balzaka romāna «Zaudētājs iluzijas» fragmēnts. Plkst. 21.00 simfoniskā koncerta II daļa.

Sestdien, 24. oktobrī, pa viļņi 521,7 m: plkst. 20.15 literārs muzikāls raidījums «Vecā sakne». Plkst. 23.00 koncerts «Latvijas PSR Tautas māksliniece Elfrida Pakule». Pa viļņi 222,4 m: plkst. 19.30 LPSR Valsts konservatorijas studentu kokaļtāju ansambļa koncerts.

ATKLATA PARAKSTISANAS REPUBLIKANISKAJAM LAIKRAKSTIEM un ZURNALIEM 1954. GADAM

Abonementus pieņem Rīgā un rajonos «Preses Apvienības» daļās, visās pasta nodaļās un sabiedriskās preses izplatītāji uzņēmumos, iestādēs, kolchozos, padomju saimniecībās un MTS.

Ieteicam abonementiem pasūtīt laikrakstus un žurnālus ilgākam periodam, jo tas nodrošina nepārtrauktu laikrakstu un žurnālu saņemšanu.

Latvijas Laikrakstu un žurnālu izdevniecība

Jaunas filmas

„Pār Nemunu aust rīts”

Tā ir mākslas filma par Padomju Lietuvas lauku dzīvi, par kolchozu iekārtas nostiprināšanos. Kā vadmotivs filmā skan kolchoznieku dziesma, ka uzausis jauns rīts pār Nemunu, ka galīši ceļi ved uz nākotni.

Nemunas krastos izauguši lieliski kolchozi. Taču jaunajā dzīvē saglabājušās arī pagātnes paliekas. Tās traucē virzīties uz priekšu. Tiem, kas nespēj ātri pārvarēt sevi šīs vecās paliekas, kas nespēj izprast jaunās dzīves varenos plūdumus, jāizcīnā smagas iekšējas cīņas, kamēr viņi atrod pareizo ceļu. Bet ikvienu svārstību un kļūdu cenšas izmantot padomju dzīves ienaidnieki.

Tā izraisās Lietuvas kinostudijas un Leningradas kinostudijas «Lenfilm» ražotās krāsainās mākslas filmas «Pār Nemunu aust rīts» galvenie sižeta pavēdieni.

Kolchoza priekšsēdētājs Gabris, vadīdams sabiedrisko saimniecību, nevar atbrīvoties no viensētnieka noskaņām. Kad atgriežas mājās augstskolu beigšanas viņa dēls Tauras un ierosina sākt nosusināt purvainās zemes, jo citādi nevar tālāk attīstīties kolchoza lopkopība, tēvs nostājas pret šādiem pasākumiem, aizbildinādams ar līdzekļu trūkumu. Sākās konflikts starp tēvu un dēlu. Kolchoznieki atbalsta dēla

„Hašeka komiskie stāsti”

Lēnām dzīst gaismā skatītāju zālē, un jau ar pirmajām muzikālās taktīm rodas filmas noskaņa — bungas diktē ātru ritmu, jautri un zobgaļīgi smejas saksofons, visā komponista J. Kichlika aranžējumā mēs jūtam Jaroslavam Hašekam raksturīgo dzirkstošo humoru. So iespaidu vēl pastiprina darbojošos personu un tēlotāju saraksts, ko ilustrē mākslinieku J. Zazorkas un K. Černi asprātīgie šarži.

«Hašeka komiskie stāsti», — šī jaunā Čehoslovakijas filma ir meistariģs, pret Austroungārijas monarhiju vērstš šaržs. Tās pamatā četri lielā čehu humorista satīriskie stāsti: «Vīra trūcīgiem bērniem», «Obščinas valdes sēde», «Pana Tenkrata lūgumraksts» un «Arestanta Seibas dumpis». Nav vieģis uzdevums ekranizēt stāstus, kuros, tāpat kā visos citos Hašeka darbos, hu-

viedokli, un viņu ievēl par priekšsēdētāju tēva vietā.

Blakus kolchozam vēl dzīvo viensētnieki Pikēlis un Prankus. Pirmāis uzmanīgi vēro kolchoza dzīvi un nevar izšķirties — iestāties vai neiestāties kolchozā. Otrs, būdams reliģiozs cilvēks, griežas pēc padoma pie mācītāja, kurš stingri noliedz pat domāt par iestāšanos kolchozā.

Prankus meita Birute mīl jauno Tauru Gabri, bet viņš atsakās laulāties baznīcā. Arī mācītājs atrunā Biruti no draudzības ar Tauru. Mācītājs panāk savu līdz tam laikam, kamēr viņš nav atmāskots reliģiskā fanatismā ielīgūso ļaužu acīs.

Vatikāns. Svinīgs dievkalpojums. Kardināli un diplomāti zem svētulības maskas kārtā dažādus darījumus. Kāds kardināls kabīnetā notiek apspriede par diversantu darbību. No Rietumvācijas uz Lietuvu dodas divi bandīti. Tie mācītājam liek sūtīt savus cilvēkus uz kolchoziem, lai grautu tos no iekšienes. Mācītājs liek Prankum iestāties kolchozā un iedod viņam «svētītus graudus», ko lejaukt kolchoza laībā. Pie kolchoza priekšsēdētāja uzinājis, ka «svētītie graudi» ir saindēti, Prankus beidzot saprot, kādi ir mācītāja īstie nolūki.

Filmā daudz asu konfliktu. Tie ir aktuali un tipiski. Tomēr sižets iznācis diezgan garaustīts, un tas filmai nekādā ziņā nenāk par labu.

Neraugoties uz vairākiem trūkumiem filmas izveidojumā, piemēram, uz to, ka galvenā personāža darbības fonā maz jūtama kolchoza darba dzīve, ka agronomus Tauras vairāk deklarē savu viedokli, bet nav redzams darbībā, utt., filma saista interesi ar lietuviešu aktieru tēlojumu, ar komponista B. Dvarjona muziku, ar jaukajām Lietuvas dabas ainavām.

Kolchozu saimniecības nostiprināšana, cilvēku pāraugsšana, modrība ir ļoti aktuali jautājumi arī mūsu republikā. Filmā «Pār Nemunu aust rīts» tie sevišķi akcentēti. A. Sukovskis

more izriet ne tik daudz no raksturu sadursmēm, kā no komiskām situācijām, varoņu pārdomām, pārdzīvojumiem un garajiem monologiem. Tomēr scenarija autoriem K. Faiskam un I. Osvaldam tikai vienā gadījumā (atstāstot Seibas apcietināšanas vēsturi) nācies izlīdzēt ar retrospektīviem kadriem. Pārējos kinos stāstos viņiem un režisoram M. Gubačevam izdevies aprakstīt vienu aizvērtu ar izteiksmīgām detaļām, telcamu montažu un veiksmīgi atrastām pārejām, kas, savienodamas epizodes, it kā paskaidro autoru attieksmi pret parādītajiem notikumiem.

Izcila nozīme šīs filmas panākumos ir aktieru augstajai meistarībai. Skatīties Františka Smolika lielisko spēli, mēs redzam uz ekrana ne tikai fristu Robertu, bet visas Austroungārijas imperijas aristokrātijas pagrimumu. Atmiņā ilgi dzīvos arī policists Pozourekš (aktieris Jaroslavs Voita), Korženaržs (Irži Plachijs), padomnieks Banžets (Jaroslavs Marvans), viņa sieva (Hana Baldova) un arestants Seība (Emans Flala).

Devīpdesmit minūšu laikā skatītāju zālē ne uz mirkli nerimst smieklis, brīžiem jautri, brīžiem dzēlīgi, kad tiek atmāskoti buržuāziskās sabiedrības izvirtušie tikumi. Tai pašā laikā filma palīdz iemijot vienkāros darbaudis, kas ir šā Pragas kinostudijas ražojuma galvenie varoņi.

E. Briedis

Starp ASV un Franko Spāniju noslēgtais militārais liģums liecina, ka Amerikas imperialisti savos agresīvajos plānos Eiropā līlas cerības liek uz Adenaueru un Franko, ne visai palauģoties uz Franciju, Itāliju un citiem satelītiem.

(Avižu ziņa)

— BEIDZOT EIROPĀ IR UZ KO BALSTĪTIES.

S. Gūtmaņa zīmējums

